

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Навчально-науковий інститут
менеджменту, економіки та фінансів

Кафедра менеджменту

Марченко Владислав Віталійович

Кваліфікаційна робота

на тему: **«Соціальна відповідальність
в системі управління підприємством»
(на прикладі ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»)**

Група ТУбц-12-21-Б₁М(4,6зс)

Спеціальність: 073 Менеджмент

Спеціалізація: -

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

*Дипломна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів, текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело*

Науковий керівник

Кандидат

економічних наук, доцент

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту в ЕК

Завідувач кафедри

Д.е.н., професор

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

В.В. Марченко

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Н.О. Рибак

(прізвище та ініціали)

(підпис)

І.І. Каліна

(прізвище та ініціали)

Київ 2026 р.

**Особистий календарний план виконання дипломної
(бакалаврської) роботи**

№ з/п	Вид роботи	Термін виконання
1)	Вибір теми. З'ясування стану вивчення проблеми в літературі. Складання бібліографії	03.12 -15.12.2025
2)	Визначення актуальності проблеми, предмета та об'єкта, гіпотез та завдань дослідження	15.12 -20.12.2025
3)	Складання розгорнутого плану роботи	10.01 -31.01.2026
4)	Написання теоретичної частини (перший варіант)	01.02 -29.02.2026
5)	Підбір методик і складання схеми дослідження	01.03-20.03.2026
6)	Проведення власне досліджень	21.03-31.03.2026
7)	Опрацювання отриманих результатів	01.04-10.04.2026
8)	Уточнення мети, завдань та обґрунтування концепції роботи	11.04-20.04.2026
9)	Підготовка тексту роботи	21.04-25.04.2026
10)	Написання вступу та висновків	26.04-30.04.2026
11)	Оформлення роботи	01.05-05.05.2026
12)	Підготовка до захисту	06.05-08.05.2026
13)	Подання роботи на рецензію	01.05.2026
14)	Подання роботи з відгуком наукового керівника та рецензією на кафедрі	10.05.2026
15)	Захист	01.06.-14.06.2026

АНОТАЦІЯ

Марченко В.В. «Соціальна відповідальність в системі управління підприємством» (на прикладі ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ») – кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «Бакалавр» за спеціальністю «Менеджмент», спеціалізація «Економіка та управління бізнесом». – ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» Навчально-науковий інститут менеджменту, економіки та фінансів.

Бакалаврська робота присвячена комплексному дослідженню соціальної відповідальності підприємства та особливостям її інтеграції в систему корпоративного управління на прикладі ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ». Актуальність теми зумовлена зростанням ролі корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) у забезпеченні стійкого розвитку бізнесу, формуванні його конкурентоспроможності, підвищенні довіри стейкхолдерів та покращенні репутації підприємства.

У першому розділі розглянуто теоретико-методологічні засади КСВ: визначено сутність і етапи еволюції концепції соціальної відповідальності бізнесу, охарактеризовано її принципи, форми та рівні реалізації, а також проаналізовано вітчизняне та міжнародне нормативно-правове регулювання. Окрему увагу приділено ролі КСВ у системі корпоративного управління підприємством.

Другий розділ присвячений аналізу соціальної відповідальності в діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ». У ньому наведено загальну характеристику підприємства, досліджено його організаційну структуру та ключові економічні показники. Проведено оцінку реального стану та напрямів реалізації КСВ на підприємстві, визначено її вплив на формування іміджу та ефективність роботи компанії.

У третьому розділі сформульовано проблеми та недоліки існуючої системи КСВ на підприємстві, запропоновано напрями її удосконалення, розроблено модель програми корпоративної соціальної відповідальності для ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ». Також здійснено оцінку економічного та соціального ефекту від впровадження запропонованих заходів і подано рекомендації щодо покращення механізмів реалізації та контролю КСВ.

У висновках узагальнено результати дослідження, підтверджено важливість впровадження системної соціальної політики у діяльність підприємства та окреслено перспективні напрями її подальшого розвитку.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, КСВ, підприємство, система управління, стейкхолдери, корпоративне управління, імідж, ефективність, ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ».

ABSTRACT

Marchenko V.V. “Social responsibility in the enterprise management system” (using the example of LLC "ENERGOBUDGET") – qualification work in the form of a manuscript.

Qualification work for the degree of “Bachelor” in the specialty “Management”, specialization “Economics and Business Management”. – PrJSC “Higher Education Institution “Interregional Academy of Personnel Management” Educational and Scientific Institute of Management, Economics and Finance.

The bachelor’s work is devoted to a comprehensive study of the social responsibility of the enterprise and the features of its integration into the corporate governance system using the example of LLC “ENERGOBUDGET”. The relevance of the topic is due to the growing role of corporate social responsibility (CSR) in ensuring sustainable business development, forming its competitiveness, increasing stakeholder trust and improving the reputation of the enterprise.

The first section examines the theoretical and methodological foundations of CSR: the essence and stages of the evolution of the concept of business social responsibility are defined, its principles, forms and levels of implementation are characterized, and domestic and international regulatory frameworks are analyzed. Special attention is paid to the role of CSR in the corporate governance system of the enterprise.

The second section is devoted to the analysis of social responsibility in the activities of LLC "ENERGOBUDGET". It provides a general description of the enterprise, examines its organizational structure and key economic indicators. An assessment of the real state and directions of CSR implementation at the enterprise is carried out, its impact on the formation of the image and efficiency of the company's work is determined.

The third section formulates the problems and shortcomings of the existing CSR system at the enterprise, suggests directions for its improvement, develops a model of the corporate social responsibility program for LLC "ENERGOBUDGET". The economic and social effect of the implementation of the proposed measures is also assessed and recommendations are made to improve the mechanisms for implementing and controlling CSR.

The conclusions summarize the results of the study, confirm the importance of implementing a systemic social policy in the activities of the enterprise and outline promising directions for its further development.

Keywords: corporate social responsibility, CSR, enterprise, management system, stakeholders, corporate governance, image, efficiency, LLC "ENERGOBUDGET".

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ	
СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	11
1.1. Сутність та еволюція концепції корпоративної соціальної відповідальності.....	11
1.2. Принципи, форми та рівні реалізації соціальної відповідальності бізнесу.....	15
1.3. Нормативно-правове та міжнародне регулювання соціальної відповідальності підприємств.....	22
1.4. Соціальна відповідальність як елемент системи корпоративного управління.....	27
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В	
СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ».....	31
2.1. Загальна характеристика діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ».....	31
2.2. Організаційна структура управління підприємством.....	35
2.3. Аналіз економічних показників діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ».....	38
2.4. Оцінка стану та напрямів реалізації соціальної відповідальності на підприємстві.....	44
2.5. Вплив соціальної відповідальності на імідж та ефективність діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ».....	47
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ	
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТОВ	
«ЕНЕРГОБЮДЖЕТ».....	50
3.1. Проблеми та недоліки реалізації соціальної відповідальності на підприємстві.....	50
3.2. Пропозиції щодо удосконалення соціальної відповідальності.....	54

3.3. Модель програми корпоративної соціальної відповідальності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ».....	56
3.4. Оцінка економічного та соціального ефекту впровадження КСВ та рекомендації щодо його впровадження та контролю.....	59
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
ДОДАТКИ.....	76

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні тенденції розвитку економіки України характеризуються не лише зростанням конкуренції, інтеграцією у світовий ринок та цифровізацією бізнес-процесів, а й підвищенням ролі соціальної складової у діяльності підприємств. Успішне функціонування суб'єктів господарювання сьогодні визначається не лише рівнем прибутковості чи ефективністю використання ресурсів, а й здатністю гармонійно поєднувати економічні цілі з соціальними зобов'язаннями перед працівниками, споживачами, державою та суспільством загалом.

У цьому контексті важливого значення набуває соціальна відповідальність бізнесу — концепція, що передбачає добровільне взяття підприємством на себе зобов'язань щодо сприяння сталому розвитку суспільства, охорони довкілля, забезпечення належних умов праці, розвитку корпоративної культури та партнерських відносин з усіма зацікавленими сторонами [1].

Формування соціально відповідальної поведінки є одним із найважливіших чинників підвищення конкурентоспроможності підприємств, особливо в умовах євроінтеграційних процесів, де соціальна відповідальність розглядається як ключовий індикатор цивілізованості ринкових відносин. Відповідно, проблема інтеграції соціальної відповідальності у систему управління підприємством набуває дедалі більшої наукової та практичної актуальності.

Питанням розвитку корпоративної соціальної відповідальності присвячено значну кількість наукових досліджень українських та зарубіжних учених. Серед них варто відзначити праці таких науковців, як О. Грішнова, В. Геєць, Л. Шевченко, О. Шубалий, І. Мазур, О. Грішнова, М. Портер, Г. Боуен, А. Керолл, Ф. Котлер, М. Фрідман, які розглядали соціальну відповідальність як стратегічний ресурс сталого розвитку, конкурентну перевагу та етичну основу сучасного менеджменту [21].

Зокрема, Г. Боуен уперше сформулював концепцію соціальної відповідальності бізнесу як систему зобов'язань підприємців діяти відповідно до цілей і цінностей суспільства. А. Керолл розробив чотирирівневу модель соціальної відповідальності, де поряд із економічною та правовою відповідальністю вагоме місце посідають етична та філантропічна. В українських реаліях проблематика соціальної відповідальності розглядається в контексті забезпечення сталого розвитку, підвищення довіри до бізнесу та формування позитивного іміджу підприємства [2].

Для підприємств енергетичного та інфраструктурного сектору, до яких належить ТОВ “ЕНЕРГОБЮДЖЕТ”, питання соціальної відповідальності мають особливе значення. Адже ефективне управління такими підприємствами передбачає не лише раціональне використання ресурсів, а й забезпечення безпечних умов праці, впровадження екологічних стандартів, соціальний захист персоналу, участь у розвитку місцевих громад і взаємодію з державними структурами на засадах партнерства.

Отже, актуальність обраної теми обумовлена необхідністю комплексного вивчення соціальної відповідальності як інструменту підвищення ефективності управління підприємством, а також потребою розроблення практичних рекомендацій щодо удосконалення системи корпоративної соціальної відповідальності на прикладі діяльності ТОВ “ЕНЕРГОБЮДЖЕТ”.

Метою дипломної роботи є дослідження ролі соціальної відповідальності у системі управління підприємством та розроблення напрямів її удосконалення на прикладі ТОВ “ЕНЕРГОБЮДЖЕТ”.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено такі **основні завдання**:

1. Розкрити сутність, зміст та еволюцію концепції соціальної відповідальності підприємства.
2. Проаналізувати теоретичні підходи до формування системи корпоративної соціальної відповідальності.

3. Охарактеризувати нормативно-правові та міжнародні засади регулювання соціальної відповідальності бізнесу.

4. Провести аналіз діяльності ТОВ “ЕНЕРГОБЮДЖЕТ” і визначити рівень реалізації соціальної відповідальності на підприємстві.

5. Оцінити вплив соціальної відповідальності на ефективність управління та репутаційний капітал підприємства.

6. Розробити пропозиції щодо удосконалення системи соціальної відповідальності в управлінні ТОВ “ЕНЕРГОБЮДЖЕТ”.

Об’єктом дослідження є процес управління соціальною відповідальністю підприємства в сучасних умовах господарювання.

Предметом дослідження є організаційно-економічні механізми формування та реалізації соціальної відповідальності в системі управління підприємством.

У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні **методи**: аналіз і синтез, системний підхід, порівняльний та статистичний аналіз, методи узагальнення, соціологічного опитування, економіко-аналітичні методи, графічне моделювання. Їх поєднання дозволило комплексно оцінити стан і перспективи розвитку соціальної відповідальності підприємства.

Наукова новизна полягає у поглибленні теоретичних засад соціальної відповідальності підприємств та розробленні практичних рекомендацій щодо формування ефективної системи корпоративної соціальної відповідальності у діяльності ТОВ “ЕНЕРГОБЮДЖЕТ”.

Практичне значення дипломної роботи полягає у можливості використання запропонованих підходів та рекомендацій у діяльності ТОВ “ЕНЕРГОБЮДЖЕТ” для підвищення ефективності управління, поліпшення соціального клімату в колективі, зміцнення репутації підприємства та забезпечення його сталого розвитку.

Структура дипломної роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 81 сторінка, у тому числі 2 таблиці, 8 рисунків та 6 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та еволюція концепції корпоративної соціальної відповідальності

У сучасних умовах господарювання роль підприємств у суспільстві виходить далеко за межі суто економічних показників та прагнення отримати прибуток. Бізнес сьогодні виступає не лише виробником товарів і послуг, а й активним учасником соціальних процесів, що впливають на якість життя населення, стан навколишнього середовища та загальний рівень добробуту країни. Підприємства дедалі більше усвідомлюють свою відповідальність перед суспільством, працівниками, споживачами, партнерами та державою [22].

Саме тому особливої актуальності набуває концепція корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) — системи добровільних зобов'язань підприємства, які виходять за межі законодавчих вимог і спрямовані на гармонізацію економічних, соціальних та екологічних аспектів діяльності. Реалізація принципів КСВ означає, що підприємство не лише прагне досягати фінансових результатів, а й дбає про добробут своїх працівників, сприяє розвитку місцевих громад, забезпечує безпечні умови праці, підтримує освітні, культурні та екологічні ініціативи [3].

Упровадження КСВ сприяє формуванню позитивного іміджу компанії, підвищує її конкурентоспроможність на ринку, зміцнює довіру з боку споживачів і партнерів. Більше того, соціально відповідальна поведінка бізнесу є складовою сучасної моделі сталого розвитку, що поєднує економічну ефективність із соціальною справедливістю та екологічною безпекою. Таким чином, корпоративна соціальна відповідальність стає важливим стратегічним інструментом, який дозволяє підприємству не лише забезпечувати власне зростання, а й робити вагомий внесок у розвиток суспільства загалом.

Поняття соціальної відповідальності бізнесу бере свій початок у середині ХХ століття і пов'язане з формуванням уявлень про те, що підприємства несуть не лише економічну, а й соціальну відповідальність перед суспільством. Одним із перших науковців, який сформулював концепцію корпоративної соціальної відповідальності, був американський економіст Говард Боуен. У своїй праці “Social Responsibilities of the Businessman” (1953 р.) він визначив КСВ як обов'язок підприємців приймати управлінські рішення та проводити корпоративну політику, яка відповідає інтересам, цінностям та очікуванням суспільства. Боуен наголошував, що бізнес не існує ізольовано від соціального середовища, а його діяльність має враховувати вплив на громаду, працівників, споживачів та довкілля [23].

Це положення стало фундаментом для розвитку подальших теорій і практик КСВ, включаючи підходи, що поєднують економічну ефективність з етичними принципами та соціальними пріоритетами, закладаючи основу для сучасного розуміння сталого розвитку та корпоративної відповідальності.

Подальший розвиток цієї концепції пов'язують із роботами Арчі Керолла, який у 1991 р. запропонував піраміду соціальної відповідальності. В її основі — економічна відповідальність (прибутковість бізнесу), далі — правова (дотримання законів), етична (моральні норми ведення діяльності) та філантропічна (добровільна допомога суспільству). Ця модель стала класичною і широко застосовується в наукових дослідженнях і практиці управління [4].

Сучасні підходи трактують КСВ як стратегію сталого розвитку, що інтегрує соціальні та екологічні аспекти у бізнес-процеси. Згідно з визначенням Європейської комісії (2021 р.), корпоративна соціальна відповідальність — це “відповідальність підприємств за вплив їх діяльності на суспільство”, яка реалізується через прозорість, етичність, повагу до прав людини, розвиток персоналу, екологічну безпеку та партнерство із зацікавленими сторонами.

Українські науковці також приділяють значну увагу дослідженню феномену корпоративної соціальної відповідальності, розглядаючи його як

невід'ємну складову сучасного управління підприємством і важливий чинник сталого розвитку економіки.

Так, О. Грішнова трактує корпоративну соціальну відповідальність (КСВ) як комплексну систему взаємодії підприємства з усіма зацікавленими сторонами — працівниками, споживачами, партнерами, органами влади та суспільством загалом — на засадах етики, справедливості, прозорості та партнерства. На думку дослідниці, КСВ не обмежується благодійністю чи соціальними акціями, а передбачає інтеграцію соціальних принципів у стратегічні рішення компанії, що забезпечує баланс між економічними, соціальними й екологічними цілями [24].

В. Геєць наголошує, що соціальна відповідальність бізнесу є не лише моральним обов'язком підприємств, а й економічною необхідністю в умовах формування соціально орієнтованої ринкової економіки. Учений підкреслює, що стабільний розвиток суспільства можливий лише тоді, коли бізнес бере на себе частину відповідальності за соціальні наслідки своєї діяльності — сприяє зайнятості, підтримує гідний рівень оплати праці, інвестує у людський капітал та екологічну безпеку.

Своєю чергою, Л. Шевченко акцентує увагу на стратегічному значенні КСВ як інструменту підвищення конкурентоспроможності підприємств. На її думку, соціально відповідальна поведінка сприяє формуванню позитивного іміджу компанії, зміцненню довіри з боку споживачів і партнерів, а також збільшенню ринкової вартості бізнесу. Дослідниця розглядає КСВ як довгострокову інвестицію, що забезпечує стійкість компанії у мінливому середовищі та створює передумови для сталого розвитку [5].

Узагальнюючи наукові підходи до вивчення корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), можна стверджувати, що українські науковці трактують її як багатовимірне та комплексне соціально-економічне явище, яке інтегрує економічний, соціальний, етичний та екологічний компоненти діяльності підприємства. Такий підхід відображає розуміння того, що сучасний бізнес не може функціонувати ізольовано від потреб суспільства, а його

успішність дедалі більше залежить від того, наскільки відповідально він ставиться до своїх зацікавлених сторін — працівників, споживачів, партнерів, громади та держави [25].

Корпоративна соціальна відповідальність, на думку українських дослідників, виступає важливою складовою системи стратегічного управління, оскільки дозволяє підприємствам досягати стабільного розвитку на основі поєднання економічної результативності з гуманістичними та екологічними цінностями. Вона формує нову модель взаємодії бізнесу й суспільства, у якій підприємство бере на себе добровільні зобов'язання щодо підвищення якості життя, дотримання етичних стандартів ведення бізнесу, збереження природних ресурсів і забезпечення сталого розвитку територій.

Таким чином, КСВ у сучасних українських умовах стає ключовим елементом управлінської парадигми, що поєднує ефективне використання ресурсів із соціальною відповідальністю. Її розвиток сприяє формуванню соціально орієнтованої економіки, у якій економічне зростання базується не лише на прибутках, а й на довгостроковій суспільній користі, прозорості бізнес-процесів і партнерських відносинах між державою, бізнесом і громадою [6].

Отже, еволюція концепції корпоративної соціальної відповідальності демонструє поступовий та закономірний перехід від початкового філантропічного підходу, коли діяльність бізнесу у сфері соціальної відповідальності обмежувалася здебільшого благодійністю та разовими ініціативами, до сучасного системного підходу. У рамках цього підходу соціальна відповідальність стає інтегрованою частиною корпоративного управління, закріплюється у стратегіях, політиках та щоденних бізнес-процесах компанії. Вона виступає не лише як моральний або етичний обов'язок, а й як інструмент формування довіри з боку працівників, клієнтів, партнерів і громадськості, підвищення стійкості бізнесу до зовнішніх ризиків та забезпечення його довгострокового успіху [26].

Такий підхід дозволяє підприємствам поєднувати економічні результати з етичними, соціальними та екологічними пріоритетами, сприяє зміцненню

репутації, залученню талантів та інвестицій, а також формує умови для сталого розвитку в сучасних соціально-економічних умовах.

1.2. Принципи, форми та рівні реалізації соціальної відповідальності бізнесу

Принцип соціальної відповідальності — це базова норма або керівний підхід, що визначає, як підприємство повинно організовувати свою діяльність, враховуючи вплив на суспільство, економіку та довкілля. Іншими словами, це фундаментальне правило, яке зобов'язує бізнес діяти не лише в інтересах власників та прибутку, а й враховувати права, потреби та очікування всіх зацікавлених сторін (стейкхолдерів).

Простіше кажучи, принцип соціальної відповідальності — це орієнтир для підприємства діяти чесно, етично та з урахуванням інтересів суспільства, забезпечуючи баланс між економічною вигодою та соціально-екологічною користю [7].

Форми реалізації корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) на підприємствах є багатограними та відображають комплексний підхід до ведення бізнесу, орієнтований на збалансування інтересів усіх учасників економічного процесу. Вони можуть охоплювати як внутрішні напрями діяльності, спрямовані на забезпечення добробуту персоналу та вдосконалення внутрішнього середовища компанії, так і зовнішні ініціативи, орієнтовані на взаємодію з громадами, державними структурами, партнерами та суспільством у цілому.

До внутрішніх форм реалізації КСВ належать заходи, що підвищують якість трудового життя: створення безпечних і комфортних умов праці, забезпечення соціальних гарантій і справедливої оплати, інвестування у професійний розвиток працівників, формування корпоративної культури, заснованої на етичних цінностях, повазі та рівності можливостей. Важливою

складовою також є турбота про здоров'я персоналу, гнучкий графік роботи, підтримка ініціатив працівників і внутрішня комунікація, що сприяє згуртованості колективу [27].

Зовнішні форми КСВ охоплюють участь підприємства у соціально значущих проєктах і програмах, благодійність, екологічні ініціативи, підтримку освіти, науки, спорту та культури, партнерство з органами місцевого самоврядування й громадськими організаціями. Такі дії сприяють зміцненню позитивного іміджу компанії, підвищують її репутаційний капітал і довіру з боку громадськості.

Вибір конкретних форм реалізації соціальної відповідальності залежить від масштабів діяльності підприємства, галузевих особливостей, рівня фінансової стійкості, стратегічних цілей та корпоративної культури. Великі компанії зазвичай реалізують розгалужені програми сталого розвитку, тоді як малі та середні підприємства можуть зосереджуватись на локальних соціальних ініціативах [8].

Таким чином, ефективна реалізація КСВ є не лише показником соціальної зрілості бізнесу, а й інструментом довгострокового розвитку, який поєднує економічну вигоду із суспільною користю.

Соціальна відповідальність підприємства ґрунтується на низці принципів, ключові з яких розкриті в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Принципи соціальної відповідальності підприємства [28]

№ з/п	Принцип	Зміст принципу	Практична реалізація на підприємстві
1	Добровільність	Соціальна відповідальність здійснюється не під тиском закону, а з ініціативи самого підприємства.	Запровадження соціальних програм з власної ініціативи керівництва (благодійність, волонтерські проєкти).
2	Етичність	Діяльність підприємства базується на моральних нормах, чесності та повазі до всіх зацікавлених сторін.	Формування корпоративного кодексу етики, запобігання корупції.

Продовження таблиці 1.1.

3	Прозорість	Компанія відкрито інформує суспільство про свою діяльність, результати, витрати й досягнення.	Публікація щорічних звітів з КСВ, відкриті прес-релізи.
4	Підзвітність	Підприємство бере на себе відповідальність за вплив своєї діяльності на суспільство та довкілля.	Регулярна оцінка соціальних і екологічних наслідків діяльності.
5	Дотримання законодавства	Усі дії компанії мають відповідати чинному законодавству України та міжнародним нормам.	Вчасна сплата податків, дотримання трудового й екологічного законодавства.
6	Повага до прав людини	Забезпечення гідних умов праці, рівних можливостей, недискримінації.	Гарантування безпечних умов праці, рівної оплати праці чоловіків і жінок.
7	Екологічна відповідальність	Раціональне використання природних ресурсів, мінімізація шкідливих впливів на довкілля.	Використання енергоощадних технологій, сортування відходів.
8	Орієнтація на стейкхолдерів	Урахування інтересів усіх зацікавлених сторін: працівників, споживачів, партнерів, громади.	Проведення консультацій з громадськістю, анкетування персоналу.
9	Інтегрованість у стратегію управління	Соціальна відповідальність є складовою стратегічного планування та корпоративної культури.	Розробка розділу «КСВ» у стратегії розвитку підприємства.
10	Безперервне вдосконалення	Постійний розвиток соціальних програм і підвищення ефективності реалізації КСВ.	Періодичний моніторинг результатів і оновлення політики КСВ.

Нижче наведено розширену характеристику основних напрямів упровадження КСВ у практику управління.

1. Програми соціального захисту працівників

Цей напрям є базовим елементом соціальної відповідальності, оскільки саме працівники становлять головну цінність підприємства.

До таких програм належать:

- Добровільне медичне страхування, забезпечення санаторно-курортного лікування, компенсація витрат на медикаменти.
- Розвиток системи підвищення кваліфікації: організація тренінгів, курсів, стажувань, внутрішніх навчальних програм для працівників.
- Мотиваційні системи — премії за досягнення виробничих показників, програми участі в прибутках, внутрішні конкурси професійної майстерності.

- Соціальні гарантії — допомога при народженні дитини, у випадку хвороби, підтримка працівників передпенсійного віку [9].

Такі заходи сприяють формуванню високого рівня лояльності персоналу, зменшенню плинності кадрів і підвищенню продуктивності праці.

2. Участь у благодійних і волонтерських проєктах

Благодійність — одна з найпоширеніших зовнішніх форм КСВ, що спрямована на підтримку соціально вразливих верств населення, закладів освіти, медицини, спорту та культури.

Компанії реалізують:

- фінансування дитячих будинків, лікарень, закладів освіти;
- підтримку воїнів, ветеранів та їхніх родин;
- участь працівників у волонтерських акціях, соціальних ініціативах громади;
- спонсорувannya культурних і спортивних заходів.

Такі дії підвищують репутаційний капітал підприємства та формують позитивний імідж соціально свідомого бізнесу.

3. Розвиток корпоративної культури [29]

Корпоративна культура виступає фундаментом КСВ, оскільки саме вона формує спільні цінності, норми поведінки та принципи взаємодії в колективі.

Основні напрями:

- розроблення корпоративного кодексу етики;
- проведення внутрішніх заходів — свят, тренінгів, тимбілдингів, які сприяють згуртованості персоналу;
- запровадження програм наставництва для нових працівників;
- формування відкритої комунікації між керівництвом і персоналом.

Корпоративна культура, побудована на принципах поваги, довіри та партнерства, сприяє ефективній взаємодії між працівниками і зміцнює соціальний капітал підприємства.

4. Інвестиції в охорону праці та екологічну безпеку [10]

Соціально відповідальне підприємство повинно забезпечувати безпечні умови праці та мінімізувати негативний вплив на довкілля. Основні заходи:

- модернізація обладнання, впровадження систем контролю за безпекою праці;
- навчання персоналу з питань техніки безпеки;
- дотримання екологічних стандартів виробництва;
- раціональне використання енергоресурсів, скорочення відходів і забруднень;
- участь у програмах з енергоефективності та утилізації матеріалів.

Такі інвестиції не лише зменшують ризики травматизму й аварій, а й сприяють сталому розвитку підприємства та відповідності міжнародним екологічним стандартам (ISO 14001, ISO 45001).

5. Підтримка освіти, спорту, науки та культури

Компанії все частіше реалізують проєкти, спрямовані на розвиток людського потенціалу суспільства. Це можуть бути:

- стипендіальні програми для студентів профільних спеціальностей;
- спонсорування наукових досліджень, конкурсів, конференцій;
- підтримка спортивних секцій, змагань, молодіжних фестивалів;
- участь у культурних ініціативах, відновленні історичних об'єктів, мистецьких виставках.

Підприємства, які інвестують у розвиток освіти й культури, зміцнюють свій імідж як соціально відповідальні та орієнтовані на майбутнє.

6. Прозора політика у сфері оплати праці та гендерної рівності

Прозорість і справедливість у трудових відносинах — важлива складова КСВ.

До неї належать [30]:

- забезпечення рівної оплати праці за однакову роботу, незалежно від статі чи віку;
- запровадження відкритої системи оцінювання результатів діяльності;

- підтримка жінок у лідерських ролях, створення умов для поєднання кар'єри та сімейного життя;
- запобігання будь-яким проявам дискримінації на робочому місці.

Такі підходи сприяють формуванню атмосфери довіри, підвищенню соціальної стабільності в колективі та зміцненню репутації підприємства як справедливого роботодавця.

За рівнем реалізації виділяють три основні рівні КСВ (таблиця 1.2):

Таблиця 1.2

Класифікація основних рівнів КСВ за реалізацією [11]

№ з/п	Рівень	Характеристика рівня
1	Внутрішній	орієнтований на персонал і внутрішнє середовище підприємства (умови праці, соціальні гарантії, розвиток людського капіталу)
2	Зовнішній	спрямований на взаємодію з клієнтами, партнерами, громадою, державою, екологічне середовище
3	Глобальний	участь у міжнародних ініціативах сталого розвитку, дотримання стандартів ESG (Environmental, Social, Governance), антикорупційних принципів тощо

Таким чином, ефективна система корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) повинна охоплювати всі рівні діяльності підприємства — від внутрішньої організаційної політики до соціально відповідального позиціонування компанії на ринку. Вона має бути не окремим напрямом роботи, а складовою загальної стратегії розвитку бізнесу, інтегрованою у його місію, цінності та управлінські рішення.

Комплексна система КСВ передбачає узгодженість між економічними, соціальними та екологічними цілями підприємства. На внутрішньому рівні це означає забезпечення гідних умов праці, соціального захисту, професійного розвитку та участі працівників у прийнятті управлінських рішень. На зовнішньому рівні — активну взаємодію із зацікавленими сторонами: споживачами, партнерами, громадою, державними структурами, сприяння розвитку освіти, культури, спорту, охорони довкілля та підтримку соціально важливих ініціатив [31].

Реалізація принципів КСВ формує позитивну ділову репутацію підприємства, підвищує його конкурентоспроможність і довіру з боку споживачів та партнерів. Вона також сприяє довгостроковій стабільності бізнесу, зменшує ризики конфліктів із громадськістю, підвищує лояльність персоналу й інвесторів.

У сучасних умовах глобалізації, цифровізації економіки та зростання суспільних очікувань щодо етичної поведінки бізнесу, корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) набуває стратегічного значення як ключовий чинник сталого розвитку підприємств і суспільства загалом. Вона перетворюється з факультативного інструменту на невід’ємний елемент корпоративної стратегії, що визначає конкурентоспроможність компанії, рівень довіри з боку споживачів, інвесторів і громади [12].

У добу глобалізаційних викликів бізнес уже не може обмежуватись виключно економічними результатами — важливими стають прозорість діяльності, екологічна відповідальність, дотримання прав людини, етичні стандарти у відносинах із працівниками та партнерами. Цифровізація економіки, у свою чергу, посилює суспільний контроль за діяльністю підприємств, адже інформація про їхню соціальну поведінку стає відкритою та доступною широкому загалу. Це стимулює компанії до більшої відповідальності, відкритості та впровадження інновацій у сфері сталого управління.

Підприємства, які впроваджують КСВ не формально, а на системному рівні, інтегруючи її принципи у всі бізнес-процеси, демонструють здатність поєднувати економічну ефективність із суспільною користю, створюючи додану вартість не лише для власників, а й для всіх зацікавлених сторін. Такі компанії виступають агентами позитивних соціальних змін, сприяючи розвитку людського капіталу, збереженню довкілля, підтримці інновацій та формуванню справедливого економічного середовища [32].

Отже, корпоративна соціальна відповідальність у нових реаліях є фундаментом сталого розвитку, що забезпечує баланс між прибутковістю

бізнесу, добробутом суспільства та екологічною рівновагою. Її практична реалізація стає запорукою довгострокового успіху підприємств, формування позитивного іміджу держави на міжнародній арені та зміцнення довіри до українського бізнесу як частини глобальної економічної спільноти.

1.3. Нормативно-правове та міжнародне регулювання соціальної відповідальності підприємств

Нормативно-правове та міжнародне регулювання — це сукупність законів, підзаконних актів, стандартів, угод і принципів, які встановлюють правила, вимоги та рамки діяльності підприємств і організацій у певній сфері, забезпечуючи їхню законність, ефективність та відповідність суспільним інтересам [33].

Основні аспекти поняття:

1. Нормативно-правове регулювання — це внутрішні правила та закони країни, які регламентують діяльність підприємств. До них належать закони, постанови, інструкції, стандарти і корпоративні політики, що визначають права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання. Наприклад, законодавство про охорону праці, екологію, трудові відносини, бухгалтерський облік.

2. Міжнародне регулювання — це міжнародні норми, угоди та стандарти, яких дотримуються підприємства, особливо у міжнародній діяльності. До них належать міжнародні договори, конвенції, керівні принципи ООН, стандарти ISO, Європейський зелений курс, принципи корпоративної соціальної відповідальності та етичного ведення бізнесу [33].

Призначення корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) полягає у створенні комплексної системи взаємовідносин між бізнесом, суспільством і державою, що ґрунтується на принципах етики, законності, прозорості та сталого розвитку. Її реалізація має на меті не лише досягнення економічних

результатів, а й формування соціально відповідальної поведінки підприємств, спрямованої на підвищення добробуту суспільства.

Зокрема, основні напрями призначення КСВ можна розкрити таким чином:

- Забезпечення дотримання законності і прав людини. Соціально відповідальний бізнес діє у межах правового поля, дотримується трудового, податкового, екологічного та антикорупційного законодавства, поважає права працівників і споживачів, сприяє формуванню правової культури у діловому середовищі.
- Встановлення єдиних стандартів якості та безпеки. Підприємства, що впроваджують принципи КСВ, орієнтуються на міжнародні стандарти управління якістю, охорони праці, екологічної безпеки та соціальної відповідальності. Це дозволяє забезпечити високий рівень довіри до продукції й послуг, підвищити конкурентоспроможність і репутацію компанії [14].
- Захист прав працівників, споживачів і суспільства. Реалізація КСВ передбачає створення безпечних умов праці, рівні можливості для професійного розвитку, справедливу оплату праці, захист інтересів споживачів через якісні товари та послуги, а також участь у вирішенні соціальних проблем громади.
- Створення умов для прозорості та етичної діяльності на національному та міжнародному рівнях. КСВ сприяє формуванню культури відкритості та відповідальності бізнесу, розвитку етичних норм корпоративного управління, запобіганню корупції та недобросовісній конкуренції, що є важливим чинником інтеграції українських підприємств у світову економічну систему.
- Сприяння сталому розвитку бізнесу. Соціальна відповідальність розглядається як інвестиція у майбутнє компанії: вона зміцнює довіру з боку партнерів і споживачів, покращує репутаційний капітал, сприяє довгостроковій стабільності та розширює можливості для інноваційного розвитку [34].

Отже, призначення КСВ полягає не лише у виконанні соціальних або етичних зобов'язань, а й у формуванні нової філософії ведення бізнесу, де

економічний успіх поєднується з відповідальністю перед людьми, суспільством і природою.

Простіше кажучи, нормативно-правове та міжнародне регулювання — це система правил і стандартів, що визначає, як підприємство повинно діяти всередині країни та на міжнародній арені, дотримуючись законності, етики та сталого розвитку.

Нормативне регулювання соціальної відповідальності бізнесу в Україні базується як на національному законодавстві, так і на міжнародних стандартах.

До основних нормативно-правових актів України, що прямо або опосередковано стосуються соціальної відповідальності, належать [15]:

- Конституція України, яка закріплює право громадян на безпечні умови праці, соціальний захист, охорону здоров'я та екологічну безпеку;
- Кодекс законів про працю України — визначає соціальні гарантії працівників і обов'язки роботодавців;
- Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища”, “Про охорону праці”, “Про соціальний діалог в Україні”, “Про соціальні послуги”;
- Податковий кодекс України, який стимулює благодійність і соціальні інвестиції через податкові пільги.

На міжнародному рівні важливими орієнтирами для підприємств є [35]:

- Стандарти ISO 26000:2010 “Керівництво з соціальної відповідальності”, які визначають сім ключових сфер КСВ: корпоративне управління, права людини, трудові відносини, екологія, доброчесність у веденні бізнесу, захист споживачів, розвиток громад;
- Глобальний договір ООН, що передбачає дотримання 10 принципів у сферах прав людини, трудових відносин, екології та антикорупції;
- Цілі сталого розвитку ООН (SDGs), які орієнтують підприємства на баланс між економічним зростанням, соціальним добробутом і збереженням планети;

- Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств, які визначають стандарти корпоративної етики у глобальному контексті.

Застосування цих документів сприяє не лише підвищенню репутації підприємства, але й формує стійку довіру з боку інвесторів, ділових партнерів, споживачів та громадськості. Дотримання міжнародних стандартів корпоративної соціальної відповідальності забезпечує підприємству більшу прозорість у веденні бізнесу, підвищує рівень його корпоративного управління та демонструє готовність працювати за європейськими правилами етики, сталого розвитку й екологічної безпеки [16].

Крім того, впровадження таких документів (зокрема стандартів ISO 26000, Глобального договору ООН, принципів ESG) дає змогу підприємству гармонізувати свою діяльність із глобальними трендами сталого розвитку, оптимізувати внутрішні бізнес-процеси, поліпшити систему управління ризиками та соціальними інвестиціями. Це створює передумови для зростання конкурентоспроможності компанії на внутрішньому та зовнішньому ринках, відкриває нові можливості для залучення фінансування, участі у міжнародних грантах і партнерських проєктах.

Для України, яка активно інтегрується у світову економіку та прагне зміцнити свої позиції на міжнародному ринку, впровадження міжнародних підходів до корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) є надзвичайно важливим і стратегічно необхідним напрямом розвитку. У сучасних умовах глобалізації саме дотримання принципів соціальної, етичної та екологічної відповідальності бізнесу розглядається у світі як невід’ємна складова ефективного корпоративного управління, що впливає на рівень довіри до країни з боку інвесторів, партнерів і міжнародних організацій [36].

Адаптація українських підприємств до міжнародних стандартів КСВ — таких як ISO 26000 «Керівництво із соціальної відповідальності», Глобальний договір ООН, стандарти звітності GRI тощо — сприяє підвищенню прозорості бізнес-процесів, формуванню позитивного іміджу на зовнішніх ринках і

залученню інвестиційних ресурсів. Соціально відповідальний бізнес асоціюється з надійністю, стабільністю та прогнозованістю, що робить українську економіку привабливішою для стратегічних партнерів.

Крім того, інтеграція міжнародних принципів КСВ забезпечує зміцнення економічної безпеки держави, оскільки сприяє розвитку чесної конкуренції, детінізації економіки, створенню нових робочих місць, підвищенню якості продукції та послуг, а також зменшенню негативного впливу виробництва на довкілля [17].

Водночас імплементація міжнародних стандартів КСВ стимулює розвиток соціально орієнтованого бізнесу в Україні, який поєднує економічну вигоду із суспільною користю. Такі підприємства активно інвестують у людський капітал, підтримують місцеві громади, сприяють формуванню відповідальної корпоративної культури та розвитку партнерських відносин між бізнесом, владою й громадянським суспільством.

Отже, впровадження міжнародних підходів до корпоративної соціальної відповідальності є для України не лише вимогою часу, а й важливим чинником її сталого розвитку, підвищення конкурентоспроможності економіки, розширення міжнародного співробітництва та утвердження позитивного іміджу держави як надійного та соціально відповідального партнера у глобальному середовищі.

Таким чином, системне використання нормативних та стратегічних документів у сфері корпоративної соціальної відповідальності сприяє формуванню чіткої та прозорої політики підприємства, що інтегрує соціальні, екологічні та етичні пріоритети в усі аспекти його діяльності. Це дозволяє не лише підвищувати ефективність управління, оптимізувати ресурси та досягати економічних цілей, а й зміцнювати корпоративну культуру, мотивувати персонал та формувати довіру серед клієнтів, партнерів і громади [37].

Впровадження таких підходів створює позитивний імідж підприємства на ринку та демонструє його соціальну відповідальність, що, у свою чергу, підвищує конкурентоспроможність компанії. Крім того, системне застосування

цих документів сприяє розвитку українського бізнес-середовища загалом, стимулює інші підприємства до дотримання стандартів КСВ, підвищує рівень етики ведення бізнесу в країні та формує довгострокові умови для сталого економічного та соціального розвитку держави.

1.4. Соціальна відповідальність як елемент системи корпоративного управління

У системі управління підприємством соціальна відповідальність виступає не лише як етичний або моральний обов'язок, а як важливий інструмент стратегічного менеджменту, який дозволяє гармонійно поєднувати економічні, соціальні та екологічні пріоритети. Вона забезпечує баланс між інтересами власників, працівників, споживачів, суспільства та держави, сприяючи прийняттю рішень, які враховують не лише короткострокову прибутковість, а й довгостроковий розвиток підприємства [18].

Завдяки впровадженню принципів соціальної відповідальності компанія може ефективно управляти ризиками, зміцнювати довіру та лояльність стейкхолдерів, підвищувати мотивацію персоналу та покращувати імідж на ринку. Крім того, інтеграція КСВ у стратегію управління дозволяє підприємству формувати конкурентні переваги, стимулювати інновації та забезпечувати стійкий розвиток у сучасних економічних та соціально-екологічних умовах.

Ефективна модель корпоративного управління передбачає не лише досягнення економічних цілей, а й формування соціального капіталу, корпоративної культури довіри, прозорості та партнерства. Як зазначає М. Портер, стратегія КСВ може стати “створенням спільної цінності” — коли діяльність підприємства одночасно приносить прибуток і вирішує суспільні проблеми.

Інтеграція соціальної відповідальності в систему управління підприємством — це складний і багатоетапний процес, який охоплює всі рівні корпоративного управління, стратегічного планування та організаційної культури. Її мета полягає у створенні збалансованої моделі розвитку, де економічна ефективність поєднується з турботою про людей, громаду та довкілля [38].

1. Включення КСВ у місію, стратегію та корпоративні цінності підприємства. Соціальна відповідальність має бути не лише додатковим напрямом діяльності, а фундаментальною частиною корпоративної філософії. Формулюючи місію підприємства, керівництво повинно підкреслювати прагнення до сталого розвитку, етичної поведінки, турботи про працівників і суспільство. У стратегічних документах компанії КСВ визначається як окрема ціль або пріоритет, що враховується при прийнятті управлінських рішень і розробці планів розвитку.

2. Формування підрозділів або програм із соціального розвитку та комунікацій. Для ефективного управління соціальною відповідальністю доцільно створювати спеціальні структурні одиниці — відділи корпоративних комунікацій, сталого розвитку або КСВ. Вони координують реалізацію соціальних, благодійних і екологічних проєктів, забезпечують взаємодію з громадськістю, партнерами, освітніми та державними інституціями. На малих підприємствах ці функції може виконувати менеджер або окрема робоча група.

3. Розроблення внутрішніх стандартів етичної поведінки, звітності та контролю. Необхідно запроваджувати корпоративні кодекси етики, які регламентують поведінку працівників, принципи взаємодії з клієнтами, постачальниками, громадою. Крім того, варто створити систему внутрішнього контролю за виконанням соціальних програм, визначити відповідальних осіб і форми звітності. Це підвищує прозорість діяльності, сприяє зміцненню довіри та запобігає зловживанням [19].

4. Регулярне оцінювання ефективності соціальних програм за допомогою ESG-показників. ESG (Environmental, Social, Governance) — це система

критеріїв, що дає змогу оцінити, наскільки діяльність компанії відповідає принципам сталого розвитку. Вони охоплюють екологічні аспекти (раціональне використання ресурсів, зниження викидів), соціальні (умови праці, розвиток персоналу, благодійність) та управлінські (етика, прозорість, антикорупційна політика). Регулярний моніторинг таких показників допомагає підвищити ефективність КСВ, виявити слабкі місця та забезпечити довгострокову стійкість бізнесу.

5. Побудова партнерських відносин із громадами, освітніми установами, державними структурами. Сучасна концепція КСВ базується на принципі партнерства та спільної відповідальності. Підприємство має активно співпрацювати з місцевими громадами, університетами, благодійними фондами, органами влади з метою реалізації спільних соціально значущих проєктів. Це можуть бути освітні ініціативи, екологічні акції, підтримка молоді, спортивних заходів або культурних подій. Така співпраця зміцнює соціальний капітал і підвищує репутацію компанії як надійного партнера.

У результаті інтеграція КСВ у систему управління дозволяє сформувати ефективну, гнучку та етичну модель розвитку підприємства, підвищує його конкурентоспроможність, сприяє довгостроковій стабільності та зміцненню позитивного іміджу як соціально відповідального суб'єкта господарювання.

Отже, соціальна відповідальність стає не додатковою функцією, а невід'ємним елементом системи управління, що забезпечує довгострокову стійкість бізнесу та зміцнення його конкурентних позицій [39].

Таким чином, у першому розділі досліджено теоретико-методологічні основи соціальної відповідальності підприємств. Встановлено, що соціальна відповідальність є стратегічною концепцією, спрямованою на гармонізацію економічних, соціальних та екологічних інтересів.

Еволюція наукових підходів показує перехід від філантропії до системного управління КСВ, інтегрованого у корпоративну стратегію. Визначено основні принципи, форми та рівні соціальної відповідальності, а

також досліджено її нормативно-правову базу в Україні та міжнародні стандарти [20].

Соціальна відповідальність розглядається як важливий елемент корпоративного управління, який інтегрується у стратегію та операційну діяльність підприємства і спрямований на поєднання економічної ефективності з етичними, соціальними та екологічними пріоритетами.

Впровадження принципів соціальної відповідальності сприяє формуванню позитивного іміджу компанії на ринку, зміцнює довіру та лояльність персоналу, підвищує мотивацію і залученість працівників, а також створює привабливі умови для інвесторів та партнерів.

Крім того, соціально відповідальна діяльність забезпечує стійкий розвиток підприємства, дозволяючи ефективно реагувати на зовнішні виклики, мінімізувати ризики та одночасно підвищувати конкурентоспроможність [40].

Такий підхід демонструє, що успіх бізнесу неможливий без врахування інтересів усіх стейкхолдерів і гармонійного поєднання економічних, соціальних та екологічних аспектів діяльності компанії.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»

2.1. Загальна характеристика діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»

Товариство з обмеженою відповідальністю «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» є сучасним підприємством, що здійснює діяльність у сфері енергозбереження, проектування та реалізації енергоефективних технологій для житлових, комерційних і промислових об'єктів. Основними напрямками діяльності компанії є постачання та монтаж енергозберігаючого обладнання, розроблення проектів теплопостачання, обслуговування систем освітлення й автоматизації енергоспоживання [21].

Підприємство було засноване у 2014 році та зареєстроване в м. Сквирі Київської області. За період діяльності компанія зарекомендувала себе як надійний партнер у сфері впровадження інноваційних енергетичних рішень. Основними клієнтами «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» є державні установи, житлово-комунальні підприємства, освітні та медичні заклади, а також приватні фірми.

Основна інформація про ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» подана в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Основна інформація про ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»

Повне найменування юридичної особи	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»
Скорочена назва	ТОВ "ЕНЕРГОБЮДЖЕТ"
Назва англійською	LIMITED LIABILITY COMPANY ENERGOBUDJET (LLC ENERGOBUDJET)
Код ЄДРПОУ	39408203
Дата реєстрації	24.09.2014
Уповноважена особа	ГЕРАСЮК ФЕДІР МИХАЙЛОВИЧ
Розмір статутного капіталу	10 000,00 грн.
Організаційно-правова форма	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Продовження таблиці 2.1

Види діяльності	35.30 Постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря 43.22 Монтаж водопровідних мереж, систем опалення та кондиціонування 16.29 Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння 33.12 Ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення
Повна адреса	09000, Україна, Сквирський р-н, Київська обл., місто Сквиря, вулиця Шевченка, будинок 1.
Телефон	<u>+380964660088</u>

Місією підприємства є забезпечення енергоефективності та екологічної безпеки шляхом впровадження сучасних технологій та інноваційних рішень, що відповідають принципам сталого розвитку. Це передбачає не лише оптимізацію використання енергетичних та матеріальних ресурсів, а й зменшення негативного впливу на довкілля, впровадження «зелених» технологій та контроль за екологічними показниками на всіх етапах виробничого процесу [41].

Реалізація цієї місії спрямована на забезпечення економічної ефективності підприємства при одночасному збереженні природних ресурсів і підтримці соціальної відповідальності перед працівниками, клієнтами та місцевою громадою. Таким чином, місія компанії формує фундамент для стратегічного розвитку, поєднує інтереси бізнесу, суспільства та довкілля, а також сприяє зміцненню репутації підприємства як відповідальної та інноваційної організації на ринку [22].

До ключових цілей діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» належать комплексні завдання, що поєднують економічні, соціальні та екологічні пріоритети і спрямовані на забезпечення сталого розвитку підприємства. По-перше, одним із пріоритетів є зниження енергоспоживання клієнтів за рахунок впровадження ефективних рішень, що передбачає використання сучасних енергоощадних технологій, оптимізацію енергетичних процесів та впровадження інноваційних методів управління енергоспоживанням. Це

дозволяє клієнтам зменшувати витрати, підвищувати економічну ефективність своєї діяльності та одночасно знижувати негативний вплив на довкілля.

По-друге, підприємство ставить за мету підвищення якості та надійності енергосервісів, що досягається через стандартизацію процесів, впровадження сучасних технологій, навчання персоналу та суворий контроль за виконанням робіт. Такий підхід забезпечує задоволення потреб клієнтів, підвищує довіру до компанії та сприяє зміцненню її репутації на ринку.

По-третє, важливою метою є формування соціально відповідальної корпоративної культури, що передбачає розвиток внутрішніх програм для працівників, мотиваційних систем, заходів з навчання та підвищення кваліфікації, а також популяризацію цінностей КСВ у колективі. Це сприяє підвищенню залученості персоналу, зміцненню корпоративної етики та забезпечує ефективну реалізацію соціальних ініціатив [42].

По-четверте, ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» активно працює над сприянням екологічній безпеці та розвитку “зеленої” енергетики, що передбачає впровадження енергоефективних та екологічно безпечних технологій, контроль за споживанням ресурсів, переробку відходів та участь у національних і міжнародних екологічних проектах. Це не лише відповідає сучасним стандартам сталого розвитку, а й дозволяє підприємству виконувати соціальну функцію, зменшуючи негативний вплив на довкілля та сприяючи формуванню позитивного іміджу компанії.

Завдяки комплексному поєднанню стратегічних, соціальних, економічних та екологічних цілей, ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» демонструє послідовний і системний підхід до управління своєю діяльністю, що дозволяє підприємству ефективно реалізовувати місію, орієнтовану на сталий розвиток і підвищення добробуту суспільства. Такий підхід не лише забезпечує стабільність фінансових результатів, а й сприяє формуванню високої корпоративної культури, заснованої на відповідальності, професіоналізмі, етичних принципах і партнерстві [23].

Підприємство активно розвиває соціально орієнтовану політику, підтримує належні умови праці, сприяє підвищенню кваліфікації працівників, упроваджує сучасні стандарти безпеки та екологічної відповідальності. Така діяльність створює додану вартість не лише для компанії, а й для суспільства, оскільки сприяє зміцненню соціально-економічного потенціалу регіону, підвищенню рівня зайнятості та формуванню позитивного іміджу підприємства як надійного партнера та роботодавця.

Завдяки цьому ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» не лише зміцнює свої конкурентні позиції на ринку, а й робить вагомий внесок у розвиток місцевої громади, підтримуючи принципи сталого розвитку та соціальної відповідальності бізнесу. Така стратегія забезпечує довгострокову стабільність, підвищує інвестиційну привабливість підприємства й формує довіру з боку партнерів, клієнтів і суспільства [43].

Отже, діяльність ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» підтверджує, що поєднання економічної ефективності з соціальною та екологічною відповідальністю є запорукою успішного функціонування підприємства у сучасних умовах, сприяє сталому розвитку регіону та формуванню позитивного іміджу українського бізнесу в цілому.

Організаційно-правова форма — товариство з обмеженою відповідальністю. Власники підприємства здійснюють управління через загальні збори учасників, які є вищим органом управління. Операційне управління здійснює директор, підпорядкований наглядовій раді. До складу функціональних підрозділів входять: відділ проектування, комерційний відділ, фінансово-економічний відділ, відділ кадрів, відділ маркетингу, служба охорони праці та екологічного контролю [24].

Серед партнерів ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» — постачальники обладнання з Німеччини, Польщі та Чехії, що свідчить про орієнтацію підприємства на високі європейські стандарти якості, технологічності та управління. Співпраця з провідними європейськими компаніями дозволяє підприємству впроваджувати сучасні технологічні рішення, підвищувати енергоефективність

виробничих процесів та забезпечувати відповідність міжнародним екологічним і безпековим нормам.

Такий підхід не лише зміцнює конкурентні позиції на внутрішньому та зовнішньому ринках, а й формує репутацію компанії як надійного та відповідального партнера, що прагне до впровадження інноваційних та соціально відповідальних практик. Крім того, орієнтація на європейські стандарти сприяє підвищенню кваліфікації персоналу та впровадженню ефективних систем управління, що забезпечує стійкий розвиток підприємства у довгостроковій перспективі.

2.2. Організаційна структура управління підприємством

Система управління ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» має лінійно-функціональний характер, що поєднує переваги централізованого стратегічного керівництва та чітко структурованого функціонального розподілу обов'язків між підрозділами. Лінійна складова дозволяє забезпечити єдину відповідальність за прийняття управлінських рішень на рівні керівництва та швидке реагування на зміни у зовнішньому середовищі. Функціональна складова, у свою чергу, забезпечує спеціалізацію та оптимізацію роботи окремих служб і департаментів, що відповідають за конкретні напрями діяльності — фінанси, маркетинг, виробництво, логістику та інші [44].

Така структура сприяє підвищенню ефективності управління, забезпечує контроль за виконанням завдань, дозволяє раціонально розподіляти ресурси та формує чіткі механізми взаємодії між керівництвом і виконавцями. Водночас лінійно-функціональна модель створює передумови для інтеграції додаткових напрямів управління, зокрема впровадження корпоративної соціальної відповідальності, що забезпечує комплексний і системний розвиток підприємства [25].

На чолі підприємства стоїть директор, який здійснює загальне керівництво всією діяльністю компанії та несе відповідальність за прийняття стратегічних рішень, планування розвитку та забезпечення ефективності внутрішніх процесів. Директор представляє інтереси ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» у взаємовідносинах із зовнішніми партнерами, клієнтами, державними органами та громадськістю, забезпечуючи дотримання законодавчих, етичних та корпоративних норм.

Крім того, він координує роботу всіх підрозділів підприємства, контролює виконання фінансових, виробничих та соціальних цілей, а також відіграє ключову роль у впровадженні стратегій корпоративного управління, включаючи програми корпоративної соціальної відповідальності та заходи з підвищення ефективності управління ресурсами. Така роль директора забезпечує узгодженість дій всіх служб і структурних підрозділів, формує корпоративну культуру та сприяє досягненню довгострокового розвитку підприємства. У його підпорядкуванні діють [45]:

- фінансовий директор, який відповідає за бюджетування, облік, фінансовий контроль;
- комерційний директор — координує роботу з клієнтами, постачальниками та маркетингом;
- технічний директор — забезпечує інженерно-технологічні рішення та впровадження енергоефективних проектів;
- керівник відділу кадрів і соціальної політики, який займається кадровим забезпеченням, мотивацією персоналу та соціальними програмами.

Організаційна структура підприємства (рис.1.1) є одним із ключових інструментів забезпечення ефективного управління, оскільки вона дозволяє гнучко реагувати на зміни ринку, оперативно приймати управлінські рішення та водночас підтримувати належний рівень контролю за діяльністю підрозділів. Водночас у сучасних умовах підвищеної уваги до соціальної відповідальності бізнесу, впровадження принципів корпоративної соціальної відповідальності

(КСВ) потребує не лише стратегічного бачення керівництва, а й чіткого організаційного закріплення відповідальності за ці процеси.

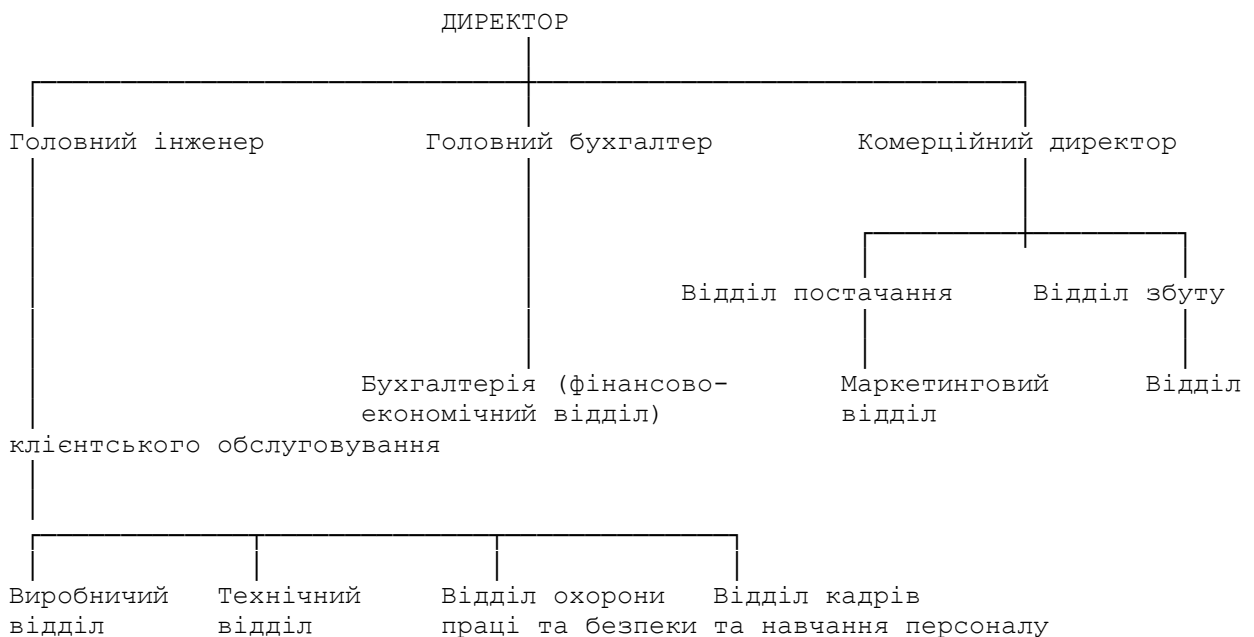

Рис. 2.1 Організаційна структура ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»

Для підвищення ефективності управління соціальною відповідальністю доцільно створити окрему функцію — координатора з КСВ. Така посадова особа відповідає за комплексне управління ініціативами у сфері соціальної відповідальності, включаючи розроблення корпоративної стратегії КСВ, планування соціальних проектів, визначення ключових показників ефективності, моніторинг виконання ініціатив та підготовку регулярної звітності для керівництва і зовнішніх стейкхолдерів [26].

Запровадження функції координатора або окремого підрозділу корпоративної соціальної відповідальності дозволить систематизувати всі процеси КСВ на підприємстві, забезпечити їхню чітку організаційну структуру та інтеграцію у загальну стратегію розвитку ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ». Це сприятиме встановленню єдиних стандартів планування, реалізації та моніторингу соціальних, екологічних та етичних ініціатив, що дозволить

оцінювати ефективність програм за допомогою ключових показників результативності (KPI).

Крім того, запровадження такої функції підвищить прозорість діяльності компанії, забезпечить регулярне інформування партнерів, клієнтів та громадськості про результати реалізованих проектів і ініціатив, а також зміцнить довіру та позитивний імідж компанії на ринку. Це створює передумови для більш активної участі підприємства у соціальних та екологічних проектах, залучення інвестицій, підвищення мотивації та залученості персоналу, а також формує умови для сталого і гармонійного розвитку підприємства у довгостроковій перспективі [46].

2.3. Аналіз економічних показників діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»

Економічна стійкість підприємства — це здатність компанії підтримувати стабільний фінансово-економічний стан і ефективно функціонувати в умовах внутрішніх та зовнішніх змін, ризиків або кризових ситуацій, зберігаючи здатність виконувати свої зобов'язання, досягати стратегічних цілей та забезпечувати довгостроковий розвиток.

Головні характеристики економічної стійкості включають [27]:

1. Фінансова стабільність – наявність достатніх ресурсів для покриття поточних і майбутніх витрат, збалансованість доходів і витрат, платоспроможність.
2. Прибутковість та рентабельність – здатність генерувати прибуток, який забезпечує розвиток підприємства та створення вартості для власників.
3. Здатність до адаптації – швидке реагування на зміни ринку, економічні, політичні або соціальні фактори без суттєвих втрат для діяльності.
4. Контроль за ризиками – ефективна система управління фінансовими, операційними та стратегічними ризиками.

5. Стійкий розвиток – можливість підтримувати конкурентні переваги, інвестувати у розвиток та модернізацію без загрози фінансової стабільності.

Простіше кажучи, економічна стійкість показує, наскільки підприємство здатне «стояти на ногах» у складних умовах, зберігаючи фінансову рівновагу, ефективність роботи та можливості для зростання.

Для оцінки економічної стійкості ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» доцільно провести ґрунтовний аналіз основних показників його фінансово-господарської діяльності за останні три роки (таблиця 2.2), спираючись на відкриті дані підприємства, офіційні бухгалтерські звіти, фінансову звітність та статистичну інформацію. Такий аналіз дає можливість не лише оцінити динаміку ключових фінансових результатів, а й визначити тенденції розвитку підприємства, його здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища та підтримувати стабільність в умовах економічних викликів [47].

У процесі дослідження передбачається розгляд таких аспектів, як:

- структура та динаміка активів і пасивів підприємства, що дозволить оцінити ефективність управління ресурсами та рівень фінансової стабільності;
- прибутковість діяльності, зокрема аналіз показників рентабельності продажів, активів і власного капіталу, що характеризують ефективність використання наявних ресурсів;
- ліквідність та платоспроможність, які відображають здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання;
- фінансова незалежність і структура капіталу, що дає можливість визначити рівень ризику та ступінь залежності від зовнішніх джерел фінансування;
- ділова активність, яка показує швидкість обороту капіталу, ефективність використання майна та залучених ресурсів [28].

Комплексна оцінка цих показників дозволить зробити обґрунтовані висновки щодо економічної стійкості, фінансової надійності та перспектив розвитку ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ». Результати аналізу стануть підґрунтям для

формування управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності діяльності, оптимізацію фінансової політики та забезпечення довгострокової конкурентоспроможності підприємства в умовах сучасної ринкової економіки.

Таблиця 2.2

Основні показники фінансово-господарської діяльності

ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»

за 2023-2025 рр.

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Темп зростання, %
Дохід від реалізації, тис. грн	28 500	34 200	39 800	139,6
Чистий прибуток, тис. грн	2 150	3 480	4 200	195,3
Рентабельність продажу, %	7,5	10,2	10,6	+3,1 п.п.
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	72	78	84	116,7
Середня заробітна плата, грн	17 200	19 400	21 500	125,0

Джерело: створено автором

Аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» свідчить про стабільну позитивну динаміку ключових показників діяльності підприємства. Так, обсяги реалізації продукції за останні три роки зросли майже на 40%, що свідчить про розширення ринку збуту та підвищення конкурентоспроможності компанії. Поряд з цим, прибутковість підприємства майже подвоїлася, що є ознакою ефективної фінансової політики та раціонального управління витратами [48].

Варто відзначити також позитивну тенденцію у сфері соціальної політики: середня заробітна плата працівників підвищилася на 25%, що сприяє мотивації персоналу та зменшенню плинності кадрів. Підвищення оплати праці разом із стабільною фінансовою базою створює умови для реалізації програм розвитку персоналу, таких як навчальні тренінги, професійна підготовка та підвищення кваліфікації.

Таблиця 2.3 відображає узагальнені результати фінансово-господарської діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» за останні три роки, зокрема динаміку зміни обсягів реалізації продукції (робіт, послуг), рівня прибутковості підприємства та оплати праці персоналу. Аналіз цих показників дає змогу простежити тенденції розвитку підприємства, оцінити ефективність його діяльності, а також визначити, наскільки злагоджено поєднуються економічні та соціальні аспекти функціонування.

Таблиця 2.3

Динаміка зростання обсягів реалізації, прибутковості
та рівня оплати праці ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»
за 2023-2025 рр.

Показник	2023	2024	2025
Обсяг реалізації, млн грн	100	120	140
Прибуток, млн грн	50	70	95
Середня зарплата, тис грн	20	23	25

Джерело: створено автором

Фінансові показники підприємства дозволяють також ефективно впроваджувати корпоративні соціальні програми, спрямовані на підтримку громади, охорону навколишнього середовища та забезпечення безпечних умов праці. Наприклад, підприємство може виділяти кошти на екологічні проєкти, модернізацію виробничого обладнання з меншим впливом на довкілля, впровадження енергоефективних технологій та програм енергоощадження [29].

Зростання обсягів реалізації свідчить про підвищення ділової активності підприємства, розширення ринку збуту, покращення конкурентних позицій і підвищення довіри з боку клієнтів та партнерів. Позитивна динаміка реалізації може бути наслідком ефективного маркетингового управління, оновлення асортименту, впровадження інноваційних технологій або поліпшення якості продукції.

Показники прибутковості відображають здатність ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» ефективно використовувати свої ресурси та формувати фінансовий результат, достатній для подальшого розвитку. Зростання прибутку є свідченням підвищення продуктивності праці, зниження витрат або оптимізації виробничих процесів. Це, у свою чергу, створює можливості для інвестицій у модернізацію, розширення виробництва та соціальні ініціативи.

Важливим соціально-економічним індикатором є рівень оплати праці, який демонструє ставлення підприємства до персоналу, його соціальної відповідальності та корпоративної культури. Підвищення середньої заробітної плати свідчить про зростання добробуту працівників, зміцнення мотивації та зацікавленості персоналу у спільних результатах діяльності [49].

Отже, динаміка, представлена у таблиці 2.3, дозволяє зробити висновок, що ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» демонструє стабільний розвиток і поступове зростання основних показників ефективності, що є ознакою його економічної стійкості, ефективного менеджменту та соціальної орієнтованості управлінських рішень.

Крім того, високий рівень прибутковості дає можливість інвестувати у соціальну відповідальність через участь у благодійних проєктах, спонсорство культурних та освітніх ініціатив, а також підтримку спортивних заходів для працівників і місцевої громади. Такі інвестиції не лише підвищують імідж компанії, але й сприяють формуванню позитивної корпоративної культури та залученості персоналу [30].

Загалом, спостережувана стійка позитивна динаміка фінансових та соціальних показників свідчить про те, що ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» має значні можливості для гармонійного поєднання економічного розвитку з реалізацією соціальних та екологічних ініціатив. Це свідчить про високий потенціал підприємства у впровадженні принципів корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), що передбачають не лише ефективне управління фінансовими ресурсами, а й активне сприяння розвитку суспільства, підтримку працівників, турботу про екологічну безпеку та розвиток локальних громад.

Наявність фінансової стабільності дозволяє компанії планувати та реалізовувати довгострокові соціальні проєкти, інвестувати у модернізацію виробництва та впровадження енергоефективних технологій, що підвищує її конкурентоспроможність на ринку.

Водночас інтеграція КСВ у стратегію діяльності підприємства сприяє формуванню позитивного іміджу, зміцненню довіри з боку партнерів і споживачів, а також створює основу для сталого розвитку компанії в умовах сучасного економічного та соціального середовища [50].

Таким чином, результати аналізу діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» підтверджують, що підприємство здатне ефективно поєднувати комерційні інтереси з відповідальною позицією у суспільстві та довкіллі, демонструючи баланс між економічною ефективністю та соціальною та екологічною відповідальністю. Це свідчить про наявність у компанії стратегічного бачення сталого розвитку, що враховує потреби всіх зацікавлених сторін — працівників, партнерів, клієнтів та місцевої громади.

Впроваджені програми КСВ сприяють формуванню позитивного іміджу підприємства, підвищують довіру та лояльність стейкхолдерів, створюють умови для залучення інвестицій і нових бізнес-можливостей. Крім того, інтеграція соціальної відповідальності у всі рівні управління дозволяє підприємству оперативно реагувати на виклики ринку, підвищувати ефективність внутрішніх процесів та забезпечувати стійкий розвиток у довгостроковій перспективі [1].

Отже, ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» є яскравим прикладом підприємства, яке успішно реалізує принципи корпоративної соціальної відповідальності, гармонійно поєднуючи економічні, соціальні та екологічні пріоритети у своїй діяльності. Компанія не лише зосереджується на досягненні фінансових результатів, а й приділяє значну увагу підвищенню якості трудового життя працівників, забезпеченню безпечних умов праці, дотриманню етичних стандартів ведення бізнесу та зменшенню негативного впливу на довкілля.

Завдяки впровадженню соціально відповідальних практик підприємство формує позитивну корпоративну культуру, засновану на принципах партнерства, взаємоповаги та сталого розвитку. Високий рівень соціальної відповідальності сприяє зростанню довіри з боку працівників, клієнтів, постачальників і місцевих громад, що, у свою чергу, підвищує репутаційний капітал компанії та зміцнює її позиції на ринку [3].

Економічна стабільність, інноваційний підхід до управління ресурсами, ефективна система мотивації персоналу та активна участь у соціально значущих проєктах свідчать про збалансованість стратегічних цілей ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ». Компанія послідовно демонструє, що соціальна відповідальність є не лише елементом іміджу, а й реальним інструментом підвищення конкурентоспроможності та сталого розвитку.

Таким чином, діяльність ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» підтверджує, що інтеграція принципів корпоративної соціальної відповідальності у систему управління підприємством забезпечує не лише його економічне зростання, а й створює довгострокову цінність для суспільства, довкілля та національної економіки в цілому, відповідаючи найкращим світовим практикам у сфері сталого бізнесу.

2.4. Оцінка стану та напрямів реалізації соціальної відповідальності на підприємстві

ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» поступово впроваджує принципи соціальної відповідальності у всі сфери своєї діяльності, інтегруючи їх у стратегічне планування, операційні процеси та взаємодію з усіма зацікавленими сторонами. Це передбачає не лише виконання законодавчих та етичних вимог, а й активну участь у соціальних, освітніх та екологічних ініціативах, розвиток корпоративної культури та мотиваційних програм для персоналу, а також

формування прозорих каналів комунікації з партнерами, клієнтами та громадою [5].

Такий системний підхід дозволяє підприємству підвищувати ефективність управління, зміцнювати довіру стейкхолдерів, зміцнювати репутацію компанії на ринку та одночасно забезпечувати стійкий економічний, соціальний і екологічний розвиток, що відповідає принципам сталого розвитку та кращим міжнародним практикам корпоративної соціальної відповідальності..

Соціальна політика підприємства охоплює три ключові напрями:

1. Відповідальність перед працівниками

Підприємство приділяє значну увагу формуванню безпечних і комфортних умов праці. Упроваджено систему охорони праці, здійснюються регулярні інструктажі, перевірки стану техніки безпеки. Працівники забезпечені спецодягом, засобами індивідуального захисту, медичним страхуванням.

Крім того, на підприємстві діє система мотивації та підвищення кваліфікації, що включає преміювання за досягнення, навчальні тренінги, компенсацію вартості професійного навчання. Соціальний пакет передбачає часткову оплату харчування, відпочинку та медичних послуг [7].

2. Відповідальність перед суспільством

Компанія підтримує низку благодійних і громадських ініціатив. Серед них — спонсорування енергозберігаючих проектів у школах і дитсадках, допомога територіальним громадам у модернізації систем освітлення, участь у програмах підтримки ветеранів та внутрішньо переміщених осіб.

ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» також активно розвиває співпрацю з місцевими освітніми закладами, створюючи можливості для студентів та молодих спеціалістів проходити професійну практику, стажування та ознайомчі екскурсії на підприємстві. Така взаємодія не лише сприяє набуттю студентами практичних навичок і професійного досвіду, але й дозволяє підприємству

залучати молоді таланти, формувати кадровий резерв і виховувати фахівців, які відповідатимуть сучасним вимогам ринку праці.

У рамках цих програм студенти отримують змогу безпосередньо знайомитися з виробничими процесами, системою управління, принципами корпоративної культури та стандартами безпеки, що сприяє більш глибокому розумінню професійних компетенцій та вимог галузі. Підприємство, у свою чергу, отримує можливість оцінити потенціал майбутніх працівників, їхні навички, ініціативність і готовність до професійної діяльності, а також залучити їх до реальних виробничих завдань [9].

Крім того, така співпраця має соціально-освітній аспект, оскільки сприяє підвищенню рівня професійної підготовки молоді в регіоні, розвитку партнерських відносин між бізнесом і навчальними закладами, а також популяризації професій, пов'язаних із діяльністю підприємства. Це відповідає принципам соціальної відповідальності бізнесу, адже компанія інвестує не лише у власний розвиток, а й у розвиток людського капіталу та економічний потенціал регіону в цілому.

Таким чином, програми практики і стажування на ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» є важливим інструментом формування професійних кадрів, підвищення соціальної відповідальності та зміцнення зв'язків між бізнесом і освітньою системою, що сприяє сталому розвитку підприємства і регіону.

3. Екологічна відповідальність

Оскільки діяльність підприємства безпосередньо пов'язана з енергетикою, значна увага приділяється зменшенню впливу на довкілля. Компанія впроваджує енергоефективні технології, замінює освітлення на LED-системи, мінімізує споживання електроенергії в офісах, проводить утилізацію відходів та вторинну переробку матеріалів [11].

Підприємство щорічно складає внутрішній звіт з корпоративної соціальної відповідальності, який систематично відображає результати реалізації соціальних та екологічних ініціатив, а також оцінює їхній вплив на громаду, працівників та довкілля. Такий звіт містить ключові показники ефективності проектів КСВ, досягнення цілей сталого розвитку, інформацію про використання ресурсів та впровадження екологічно безпечних технологій.

Регулярна підготовка та публікація цього звіту дозволяє підприємству не лише підвищити прозорість своєї діяльності, а й систематично аналізувати ефективність програм соціальної відповідальності, виявляти напрямки для вдосконалення та формувати стратегію подальших кроків [13].

Крім того, наявність такого звіту зміцнює довіру клієнтів, партнерів та інвесторів, демонструє відкритість і відповідальність компанії перед суспільством, сприяє формуванню позитивного іміджу та підвищує конкурентоспроможність на ринку.

2.5. Вплив соціальної відповідальності на імідж та ефективність діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»

Результати аналізу свідчать, що реалізація політики соціальної відповідальності позитивно впливає на фінансово-економічні та репутаційні показники підприємства [15].

1. Покращення іміджу та репутації.

Завдяки участі у соціальних і екологічних проектах ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» асоціюється з надійним і чесним партнером, що дбає про суспільні інтереси. Це сприяє розширенню клієнтської бази та залученню нових інвесторів.

2. Зростання лояльності персоналу.

Високий рівень соціального захисту, навчання і корпоративної культури підвищують мотивацію працівників і знижують плинність кадрів.

3. Підвищення ефективності діяльності.

Соціальні ініціативи сприяють створенню позитивного внутрішнього клімату, покращенню продуктивності праці та інноваційності колективу.

4. Дотримання принципів сталого розвитку.

Інвестування в екологічні технології дозволяє підприємству зменшити витрати енергії, оптимізувати виробничі процеси та відповідати міжнародним стандартам ESG.

Загалом, соціальна відповідальність стає для ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» інтегрованою частиною системи управління, що дозволяє поєднувати економічні, етичні та соціальні аспекти розвитку підприємства в єдину стратегію. Це означає, що рішення щодо інвестицій, виробництва, кадрової політики та взаємодії з партнерами та громадськістю приймаються з урахуванням не лише фінансової доцільності, а й впливу на суспільство та довкілля [17].

Такий підхід забезпечує гармонійний розвиток компанії, зміцнює її репутацію, підвищує довіру з боку працівників, клієнтів і партнерів, а також створює передумови для сталого та довгострокового зростання. Інтеграція соціальної відповідальності у всі рівні управління дозволяє підприємству не лише ефективно реагувати на зовнішні виклики ринку, а й формувати позитивний імідж, залучати інвестиції та підтримувати соціальну стабільність у регіоні своєї діяльності.

Таким чином, у другому розділі проведено детальний аналіз діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» як підприємства, що впроваджує принципи соціальної відповідальності у свою управлінську систему.

Встановлено, що підприємство має стабільну динаміку розвитку, позитивні фінансові результати та соціально орієнтовану політику щодо персоналу, громади та екології. Соціальна відповідальність реалізується через конкретні програми — охорону праці, підтримку громадських ініціатив, впровадження енергоощадних технологій [19].

Водночас проведений аналіз засвідчив, що для підвищення ефективності соціальної діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» існує потреба у систематизації соціальної політики, що дозволить чітко визначити пріоритети, напрями та механізми взаємодії підприємства з працівниками, громадами та іншими зацікавленими сторонами. Відсутність єдиної стратегії КСВ обмежує можливості підприємства ефективно координувати соціальні проекти, оцінювати їхній вплив і забезпечувати максимальну користь як для компанії, так і для регіону [21].

Формування окремої стратегії корпоративної соціальної відповідальності дозволить інтегрувати соціальні, економічні та екологічні цілі у загальну систему управління підприємством, створити єдину платформу для планування, реалізації та моніторингу соціально значущих ініціатив. Така стратегія повинна враховувати особливості діяльності підприємства, потреби працівників і громади, вимоги законодавства та міжнародні стандарти КСВ, що забезпечить її відповідність найкращим світовим практикам.

Не менш важливим є запровадження механізмів оцінювання ефективності КСВ, що дозволить об'єктивно вимірювати результати реалізації соціальних програм, визначати досягнуті соціальні та економічні ефекти, а також виявляти напрями для подальшого вдосконалення. Оцінка ефективності може включати кількісні показники (наприклад, рівень залучення працівників, обсяги благодійної допомоги, економічний ефект проектів) та якісні критерії (репутаційний вплив, задоволеність працівників і громади, відповідність етичним стандартам) [23].

Таким чином, систематизація соціальної політики, розробка окремої стратегії КСВ та впровадження ефективних механізмів моніторингу стануть основою для формування рекомендацій, спрямованих на підвищення соціальної відповідальності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» і забезпечення сталого розвитку підприємства та регіону. Ці аспекти детально розглянуті у розділі 3, де подано конкретні пропозиції щодо вдосконалення корпоративної соціальної політики та підвищення її результативності.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»

3.1. Проблеми та недоліки реалізації соціальної відповідальності на підприємстві

Важливість реалізації соціальної відповідальності на підприємстві полягає в тому, що вона дозволяє організації ефективно поєднувати економічні інтереси з потребами суспільства, працівників, клієнтів і довкілля, створюючи умови для сталого та гармонійного розвитку. Соціально відповідальна діяльність сприяє зміцненню репутації підприємства, підвищенню лояльності споживачів та партнерів, а також мотивує працівників до більшої залученості та ефективності [25].

Впровадження КСВ (корпоративної соціальної відповідальності) дозволяє зменшити соціальні та екологічні ризики, забезпечити відповідність міжнародним стандартам та регуляторним вимогам, а також формує позитивний імідж підприємства як соціально орієнтованої та етичної організації.

Таким чином, соціальна відповідальність стає не лише стратегічним інструментом підвищення конкурентоспроможності, а й засобом розвитку партнерських взаємин із суспільством та довкіллям, що є ключовим для довгострокової стабільності та ефективності діяльності підприємства.

Реалізація КСВ має як внутрішні, так і зовнішні переваги [46]:

1. Внутрішні переваги для підприємства

- Підвищення лояльності та мотивації персоналу — співробітники відчують свою значущість у соціально відповідальних проектах, що стимулює ефективність і продуктивність.

- Формування корпоративної культури та етики — КСВ інтегрує цінності соціальної відповідальності у внутрішні процеси і стандарти поведінки.

- Оптимізація ресурсів та ефективність управління — соціальні та екологічні програми допомагають більш раціонально використовувати матеріальні та енергетичні ресурси.

2. Зовнішні переваги для підприємства [47]

- Підвищення репутації та іміджу — компанія позиціонується як надійний, етичний і відповідальний партнер на ринку.

- Залучення інвестицій та нових клієнтів — соціально відповідальна діяльність підвищує довіру стейкхолдерів і сприяє відкриттю нових бізнес-можливостей.

- Відповідність стандартам і нормам — дотримання національних та міжнародних стандартів КСВ зменшує юридичні та репутаційні ризики.

3. Соціально-економічні ефекти

- Сприяння сталому розвитку суспільства та економіки — проекти КСВ підвищують якість життя громади, підтримують екологічну безпеку та соціальну стабільність.

- Формування довгострокових конкурентних переваг — соціальна відповідальність стає частиною стратегічного управління і підтримує стійкий розвиток підприємства на ринку [4].

Реалізація соціальної відповідальності дозволяє підприємству поєднувати економічні, соціальні та екологічні пріоритети, зміцнює корпоративну культуру, підвищує довіру та лояльність стейкхолдерів, створює передумови для стійкого розвитку та конкурентоспроможності на довгостроковій перспективі.

Аналіз діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» показав, що підприємство демонструє певні позитивні практики у сфері соціальної відповідальності, проте ефективність їх реалізації обмежена низкою структурних та організаційних факторів.

1. Відсутність системного підходу. Соціальні програми на підприємстві впроваджуються переважно епізодично, у вигляді окремих ініціатив або короткострокових заходів, і не є частиною цілісної стратегії управління. Це ускладнює планування та координацію дій, знижує взаємозв'язок між різними соціальними та екологічними проектами та обмежує потенціал їхнього впливу на розвиток підприємства та громади [12].

2. Недостатня формалізація. Відсутні внутрішні документи, такі як положення, регламенти або офіційна політика КСВ, які б чітко регламентували порядок реалізації соціальних ініціатив, визначали відповідальних осіб та встановлювали стандарти виконання завдань. Це призводить до фрагментарності процесів, зниження контролю за їх виконанням та відсутності єдиних правил щодо оцінки та розвитку програм КСВ.

3. Обмежена оцінка ефективності. На підприємстві не визначені ключові показники результативності (KPI) соціальних програм, що ускладнює моніторинг їхньої ефективності та своєчасне коригування заходів. Без системи оцінки важко визначити, які програми приносять найбільшу користь, а які потребують вдосконалення, що знижує загальну результативність КСВ і потенційний економічний, соціальний та іміджевий ефект від реалізації ініціатив [25].

4. Слабка комунікація з громадськістю та партнерами. Інформація про соціальні та екологічні проекти публікується фрагментарно або не в повному обсязі, що обмежує можливості підприємства для формування позитивного іміджу та посилення довіри з боку клієнтів, партнерів і громади. Відсутність системної комунікаційної стратегії знижує ефект від маркетингових і іміджевих зусиль та обмежує потенціал залучення зовнішніх ресурсів для реалізації соціальних ініціатив.

5. Обмежена екологічна активність. Хоча підприємство впроваджує окремі енергоефективні рішення та практики, не всі виробничі та офісні процеси охоплені системою контролю за споживанням ресурсів, утилізацією відходів та вторинною переробкою матеріалів. Відсутність комплексного

підходу до екологічної діяльності обмежує можливості підприємства для мінімізації негативного впливу на довкілля та впровадження сталих “зелених” практик, що є важливим елементом сучасної концепції корпоративної соціальної відповідальності [2].

Основні проблеми реалізації соціальної відповідальності на підприємстві ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» розкрито в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1.

Основні проблеми
реалізації соціальної відповідальності на підприємстві
ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»

Проблема	Опис	Наслідки
Відсутність системного підходу	Соціальні програми впроваджуються фрагментарно	Низька ефективність, дублювання зусиль
Недостатня формалізація	Відсутні політика та внутрішні регламенти	Відповідальність не визначена, складно контролювати реалізацію
Обмежена оцінка ефективності	Не встановлені КРІ та індикатори	Неможливо оцінити результат, немає обґрунтування інвестицій у КСВ
Слабка комунікація	Фрагментарна публікація інформації	Обмежений репутаційний ефект, низька довіра громадськості
Обмежена екологічна активність	Частковий контроль за енерговитратами	Неоптимізовані витрати, упущена можливість участі у “зелених” програмах

Підсумовуючи результати аналізу діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» у сфері корпоративної соціальної відповідальності, можна зробити висновок, що підприємство має певні позитивні практики та потенціал для розвитку соціальних і екологічних ініціатив. Водночас ефективність реалізації цих програм обмежується відсутністю системного підходу, недостатньою формалізацією внутрішніх документів, браком визначених ключових показників результативності, слабкою комунікацією з громадськістю та партнерами, а також неповною екологічною активністю [13].

Усунення цих обмежень через впровадження стратегічного планування КСВ, розроблення внутрішніх регламентів, встановлення КРІ та посилення комунікаційної роботи дозволить підприємству більш ефективно інтегрувати соціальні та екологічні ініціативи у свою діяльність, підвищити прозорість і довіру з боку стейкхолдерів та зміцнити репутацію компанії на ринку.

3.2. Пропозиції щодо удосконалення соціальної відповідальності

На основі проведеного аналізу діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» та вивчення міжнародних практик корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) пропонується комплексна система заходів для підвищення ефективності реалізації соціальних та екологічних ініціатив підприємства [24].

1. Розроблення офіційної стратегії КСВ.

Першим кроком є формалізація стратегічного підходу до корпоративної соціальної відповідальності через розроблення офіційної стратегії КСВ. Вона передбачає визначення пріоритетних напрямів діяльності, зокрема: робота з персоналом, підтримка громади, екологічна відповідальність та партнерство з іншими організаціями. Інтеграція КСВ у загальну корпоративну стратегію та місію компанії забезпечить системність дій, їхню відповідність довгостроковим цілям підприємства та підвищить ефективність соціальних програм. Стратегія стане основою для планування конкретних заходів, встановлення критеріїв успіху та оцінки результатів впровадження КСВ.

2. Створення посади координатора КСВ або спеціального підрозділу [35].

Для забезпечення управління КСВ доцільно створити окрему посадову функцію — координатора КСВ, або сформувати спеціальний відділ, відповідальний за реалізацію програм. Така посадова особа або команда буде відповідати за планування, контроль виконання, моніторинг ефективності та підготовку звітів. Крім того, координатор КСВ забезпечуватиме комунікацію з

усіма зацікавленими сторонами, включаючи працівників, громаду, партнерів та інвесторів, що сприятиме підвищенню прозорості діяльності підприємства.

3. Удосконалення внутрішніх програм для персоналу.

Не менш важливим є розвиток внутрішніх програм для співробітників. Це включає організацію корпоративного навчання та тренінгів для підвищення професійної кваліфікації, мотиваційні програми та преміювання за активну участь у соціальних та екологічних проектах, а також впровадження програм, спрямованих на здоров'я та безпеку працівників. Такий підхід сприятиме формуванню корпоративної культури відповідальності, підвищить лояльність персоналу та сприятиме залученню талановитих фахівців [46].

4. Підвищення прозорості та комунікацій

Для зміцнення довіри з боку громадськості та партнерів підприємству слід посилити прозорість діяльності. Регулярні публікації звітів з КСВ, проведення відкритих заходів та благодійних ініціатив, а також активна взаємодія з громадськістю та діловими партнерами дозволять підвищити ефект від іміджевих і маркетингових зусиль компанії. Така комунікаційна стратегія сприятиме формуванню позитивного іміджу ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» як соціально відповідальної компанії.

5. Розширення екологічних ініціатив.

Важливим напрямом є посилення екологічної відповідальності підприємства. Це передбачає впровадження енергоаудиту та контролю за споживанням ресурсів, раціоналізацію утилізації відходів та розвиток вторинної переробки матеріалів, а також участь у «зелених» проектах і міжнародних екологічних програмах. Застосування таких практик дозволить підприємству зменшити негативний вплив на довкілля та водночас отримати додаткові конкурентні переваги на ринку.

Запропонована система удосконалення корпоративної соціальної відповідальності на ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» дозволяє інтегрувати соціальні та екологічні ініціативи у загальну стратегію підприємства, забезпечити

системність та контроль їх реалізації, підвищити прозорість діяльності та комунікацію зі стейкхолдерами [7].

Впровадження зазначених заходів соціальної відповідальності сприятиме значному зміцненню позитивного іміджу компанії як на національному, так і на міжнародному рівні, підвищуючи довіру з боку клієнтів, партнерів та інвесторів. Це створює сприятливі умови для формування високого рівня лояльності та мотивації персоналу, що, у свою чергу, позитивно впливає на продуктивність праці та ефективність управлінських процесів.

Крім того, активна реалізація корпоративної соціальної відповідальності сприяє залученню стратегічних партнерів та інвестицій, які цінують етичні та сталий підхід до ведення бізнесу. Водночас такі заходи забезпечують комплексний підхід до розвитку підприємства, який враховує економічні, соціальні та екологічні пріоритети, сприяючи гармонійному розвитку організації та її оточення. У довгостроковій перспективі це дозволяє підприємству не лише зміцнити власну конкурентоспроможність, а й стати активним учасником формування сталого розвитку регіону та суспільства загалом, інтегруючи соціальні та екологічні аспекти у стратегічне планування та управлінські рішення [48].

3.3. Модель програми корпоративної соціальної відповідальності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»

Модель програми корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) — це структурований опис системи заходів, принципів і механізмів, які підприємство впроваджує для реалізації своїх соціальних, екологічних та етичних зобов'язань. Вона відображає, як компанія інтегрує КСВ у свою стратегію та щоденну діяльність, забезпечуючи ефективне управління, моніторинг результатів та взаємодію зі стейкхолдерами [6].

Головні характеристики моделі програми КСВ:

1. Структурованість – чіткий розподіл напрямів діяльності, наприклад: працівники, громада, екологія, партнерство.
2. Механізми управління – визначення посадових осіб або підрозділів, відповідальних за реалізацію, контроль і звітність.
3. Моніторинг та оцінка ефективності – встановлення ключових показників результативності (KPI) та регулярна оцінка результатів програм.
4. Комунікація та прозорість – системне інформування стейкхолдерів про реалізовані соціальні та екологічні ініціативи, публікації звітів, участь у відкритих проектах.
5. Інтеграція у стратегію компанії – поєднання КСВ з економічними, стратегічними та операційними цілями підприємства для забезпечення сталого розвитку [17].

Простіше кажучи, модель програми КСВ показує, як саме підприємство планує, реалізує та контролює соціальні та екологічні ініціативи, щоб вони приносили користь і бізнесу, і суспільству.

Нижче наведена структурована модель КСВ для ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ», яка поєднує стратегічні напрями та конкретні заходи (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2.

Програма КСВ ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» [28]

Напрямок	Заходи	Відповідальні	Показники ефективності
Працівники	Тренінги, навчання, премії, медичне страхування	Відділ кадрів, координатор КСВ	Рівень задоволеності персоналу, зниження плинності
Громада	Благодійність, стажування студентів, волонтерство	PR-відділ, координатор КСВ	Кількість проєктів, охоплення громади, позитивні відгуки
Екологія	Енергозаощадні технології, утилізація відходів	Технічний відділ	Зменшення енергоспоживання, обсяг вторинної переробки
Комунікація	Звіти, публікації, відкриті заходи	PR-відділ	Кількість публікацій, охоплення аудиторії, рейтинг довіри

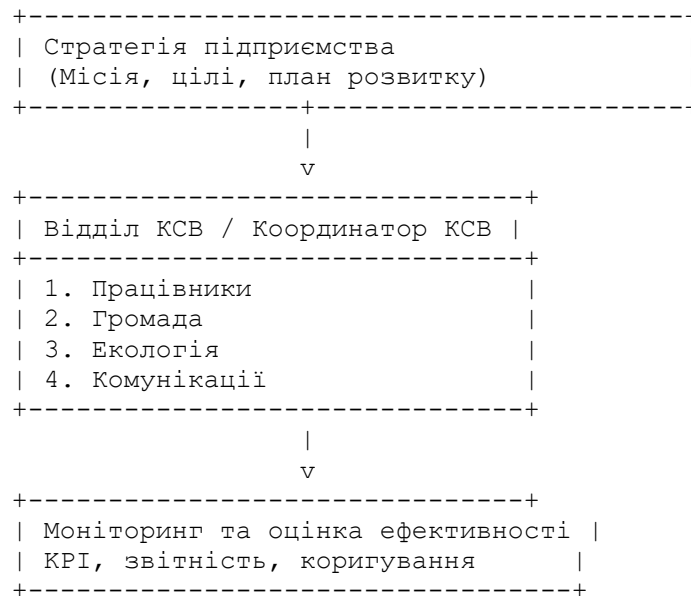

Рис. 3.1 Модель інтеграції КСВ у систему управління ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» [39]

Модель програми корпоративної соціальної відповідальності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» демонструє комплексний підхід до інтеграції соціальних, екологічних та економічних пріоритетів у діяльність підприємства. Вона передбачає визначення пріоритетних напрямів (робота з персоналом, підтримка громади, екологія, партнерство), встановлення чітких механізмів управління через координатора або спеціальний підрозділ КСВ, а також впровадження системи моніторингу та звітності.

Реалізація запропонованої моделі дозволяє забезпечити системність і прозорість соціальних та екологічних ініціатив, підвищує ефективність внутрішніх програм для персоналу, зміцнює довіру стейкхолдерів та сприяє формуванню позитивного іміджу компанії [50].

Таким чином, модель програми корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) створює надійну основу для сталого розвитку підприємства, інтегруючи економічні результати з принципами соціальної відповідальності та турботою про довкілля. Впровадження такої моделі

дозволяє системно планувати і реалізовувати заходи, які одночасно підвищують ефективність бізнес-процесів, зміцнюють корпоративну культуру та покращують умови праці для співробітників [12].

Крім того, соціально відповідальна стратегія сприяє формуванню позитивного іміджу підприємства серед клієнтів, партнерів, інвесторів та громади, підвищуючи рівень довіри та залученості зацікавлених сторін. Завдяки поєднанню економічних, соціальних і екологічних пріоритетів, модель КСВ не лише підтримує конкурентоспроможність на ринку, але й сприяє гармонійному розвитку суспільства та збереженню природних ресурсів. У підсумку, реалізація такої моделі забезпечує комплексну стратегію розвитку, де бізнес-цілі та суспільні потреби інтегруються у довгострокову перспективу, що є ключовим фактором стабільності та успішності підприємства.

3.4 Оцінка економічного та соціального ефекту впровадження КСВ та рекомендації щодо його впровадження та контролю

Реалізація системної програми КСВ в ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» та запровадження програми корпоративної соціальної відповідальності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» дозволяє досягти значних економічних та соціальних ефектів, які позитивно впливають як на діяльність підприємства, так і на навколишнє середовище та громаду [4].

1. Економічний ефект.

Реалізація програми КСВ сприяє оптимізації витрат підприємства, зокрема зменшенню енергоспоживання та використання матеріалів на 10–15%, що безпосередньо знижує операційні витрати та підвищує рентабельність виробництва. Крім того, програми мотивації та розвитку персоналу підвищують продуктивність праці, сприяють професійному зростанню співробітників та формуванню відповідальної корпоративної культури. Позитивний імідж компанії як соціально відповідальної організації також залучає нових клієнтів і

інвесторів, що відкриває додаткові можливості для розширення ринку та збільшення доходів [11].

2. Соціальний ефект.

З точки зору соціальної складової, програма КСВ сприяє підвищенню задоволеності та лояльності персоналу, формуючи відчуття значущості та причетності до корпоративних цінностей. Це, у свою чергу, зменшує плинність кадрів і зміцнює командний дух. Водночас активна участь підприємства у соціальних та благодійних проектах підвищує довіру громадськості, зміцнює впізнаваність бренду та формує позитивне сприйняття компанії у локальному та регіональному середовищі. Реалізація екологічних та соціальних ініціатив також сприяє соціальній стабільності та сталому розвитку регіону, підвищуючи якість життя місцевої громади та підтримуючи рівень соціальної відповідальності бізнесу [26].

Таким чином, комплексний ефект від впровадження програми корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) на ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» проявляється не лише у фінансових показниках, таких як підвищення рентабельності, оптимізація витрат та залучення нових клієнтів і інвесторів, а й у формуванні стабільної та позитивної репутації компанії серед працівників, партнерів, клієнтів і громадськості.

Реалізація програм КСВ сприяє розвитку персоналу через навчання, тренінги, мотиваційні програми та підвищення професійної кваліфікації, що зміцнює корпоративну культуру та підвищує лояльність співробітників. Крім того, соціальні та екологічні ініціативи позитивно впливають на довкілля та громаду, сприяючи сталому розвитку регіону та формуванню довіри до компанії.

Впровадження системного підходу до корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) забезпечує довгострокову конкурентоспроможність підприємства, дозволяє ефективно реагувати на зміни ринкової кон'юнктури та зовнішнього середовища, а також підвищує адаптивність організації до нових викликів і потреб зацікавлених сторін. Такий підхід сприяє інтеграції

економічних, соціальних і екологічних пріоритетів у стратегічне планування та повсякденну діяльність підприємства, забезпечуючи гармонійне поєднання бізнес-цілей із потребами суспільства, працівників, клієнтів і довкілля [33].

Таблиця 3.3.

Оцінка ефекту від впровадження КСВ [41]
(приблизні показники)

Показник	До впровадження	Після впровадження	Зміни
Витрати на електроенергію, тис. грн	3 200	2 720	-480
Плинність персоналу, %	15	9	-6
Кількість благодійних проєктів	2	6	+4
Іміджевий рейтинг (за опитуванням громадськості, балів)	3,5	4,7	+1,2

В результаті реалізація системного КСВ стає не лише інструментом підвищення ефективності та стабільності підприємства, а й важливим механізмом формування позитивного іміджу, залучення інвесторів і партнерів, підвищення лояльності персоналу та стимулювання інноваційного розвитку. Для ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» це є ключовим чинником стійкого розвитку, що дозволяє підприємству зміцнювати свої позиції на ринку та одночасно забезпечувати соціально відповідальну та екологічно збалансовану діяльність у довгостроковій перспективі.

Рекомендації щодо впровадження та контролю корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) на ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»:

1. Затвердити офіційну стратегію КСВ та інтегрувати її у корпоративну стратегію. Необхідно формалізувати стратегічний підхід до соціальної відповідальності через створення офіційного документа, що визначатиме пріоритетні напрями діяльності підприємства у сфері КСВ. Інтеграція стратегії КСВ у загальну корпоративну стратегію та місію компанії забезпечить узгодженість соціальних, екологічних та економічних цілей,

дозволить планувати довгострокові ініціативи та підвищить ефективність їх реалізації [12].

2. Призначити координатора КСВ або створити спеціальний відділ, відповідальний за реалізацію. Створення окремої посадової функції або підрозділу дозволить централізовано контролювати виконання програм КСВ, координувати роботу всіх департаментів, забезпечувати комунікацію з персоналом, партнерами та громадськістю, а також оперативно реагувати на виклики та зміни зовнішнього середовища.

3. Впровадити систему моніторингу та оцінки ефективності (KPI). Для забезпечення результативності програм необхідно розробити ключові показники ефективності (KPI) соціальних та екологічних ініціатив. Система моніторингу дозволить оцінювати досягнення запланованих цілей, коригувати програми за потреби та формувати прозору звітність для керівництва та зовнішніх стейкхолдерів [7].

4. Розширити екологічні програми та інтегрувати їх у всі процеси підприємства. Впровадження енергоефективних рішень, контроль за споживанням ресурсів, оптимізація утилізації відходів та переробка матеріалів повинні охоплювати всі виробничі та офісні процеси. Партнерство у «зелених» проектах та участь у міжнародних екологічних програмах посилять екологічну відповідальність підприємства та підвищать його конкурентоспроможність.

5. Посилити комунікаційну активність. Регулярні публікації звітів КСВ, проведення відкритих заходів, участь у соціальних та екологічних проектах сприятимуть формуванню позитивного іміджу компанії, підвищенню впізнаваності бренду та довіри серед клієнтів, партнерів та громадськості. Комунікація має бути системною та охоплювати всі зацікавлені сторони.

6. Регулярно аналізувати результати та коригувати програму для забезпечення стійкого розвитку підприємства. Постійний аналіз ефективності КСВ дозволить своєчасно виявляти недоліки, вносити зміни до програм і адаптувати їх до нових умов ринку та соціально-економічного середовища, що

забезпечить стійкий розвиток підприємства та довгострокові вигоди для всіх зацікавлених сторін [13].

Таким чином, у третьому розділі проведено всебічний аналіз проблем та недоліків у сфері соціальної відповідальності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» та запропоновано комплексні заходи для вдосконалення КСВ. Створена структурована модель програми, що включає ключові напрями: працівники, громада, екологія та комунікації. Проведено оцінку економічного та соціального ефекту від реалізації програм, а також надано детальні рекомендації щодо моніторингу, контролю та інтеграції КСВ у систему управління підприємством.

Реалізація запропонованих заходів щодо удосконалення корпоративної соціальної відповідальності дозволить ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» значно підвищити ефективність управління та прозорість діяльності. Систематизація соціальних, екологічних та етичних ініціатив у рамках єдиної стратегії сприятиме чіткому плануванню, моніторингу та оцінці результатів, що дозволить керівництву своєчасно приймати обґрунтовані рішення та оптимізувати внутрішні процеси.

Запровадження структурованих програм КСВ також сприятиме зміцненню корпоративної культури та підвищенню мотивації персоналу. Працівники отримають чітке розуміння цінностей і пріоритетів підприємства, зросте залученість у соціальні та екологічні проекти, а також підвищиться задоволеність від роботи та лояльність до компанії.

Водночас впровадження системи соціальної відповідальності дозволить поліпшити імідж підприємства на ринку, формувати позитивне сприйняття серед клієнтів, партнерів та місцевої громади, а також підвищити рівень довіри стейкхолдерів. Прозорість діяльності, регулярна комунікація про результати проектів та активна участь у соціальних ініціативах стануть ключовими факторами для зміцнення репутації компанії як надійного та відповідального партнера [12].

Нарешті, комплексна реалізація цих заходів забезпечить стійкий розвиток ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» в умовах сучасного ринку, поєднуючи економічні результати з соціальною та екологічною відповідальністю. Підприємство зможе не лише підвищувати фінансову ефективність та конкурентоспроможність, а й здійснювати довгостроковий позитивний вплив на суспільство та довкілля, що є основою концепції сталого розвитку та формує передумови для гармонійного розвитку бізнесу та громади загалом.

Таким чином, у третьому розділі проведено комплексний аналіз діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» у сфері корпоративної соціальної відповідальності, що дозволив виявити як позитивні практики, так і наявні недоліки. Зокрема, було встановлено, що підприємство реалізує окремі соціальні та екологічні ініціативи, проте їхня ефективність обмежена відсутністю системного підходу, недостатньою формалізацією внутрішніх документів, слабким моніторингом та оцінкою результативності, обмеженою комунікацією з громадськістю та партнерами, а також неповною екологічною активністю.

На основі аналізу проблем та міжнародних практик КСВ розроблено комплекс заходів щодо удосконалення системи соціальної відповідальності підприємства. Запропоновано розробити офіційну стратегію КСВ, створити посаду координатора або відповідний відділ, вдосконалити програми для персоналу, підвищити прозорість та комунікаційну активність, а також розширити екологічні ініціативи. Створено структуровану модель програми КСВ, що охоплює основні напрями: працівники, громада, екологія та комунікації, і проведено оцінку потенційного економічного та соціального ефекту від її впровадження [18].

Реалізація запропонованих заходів дозволить ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» систематизувати процеси соціальної відповідальності, інтегрувати їх у загальну стратегію управління, підвищити прозорість діяльності, зміцнити корпоративну культуру та мотивацію персоналу, поліпшити імідж компанії та рівень довіри з боку стейкхолдерів. Це створює умови для стійкого розвитку підприємства,

поєднуючи економічні результати з соціальною та екологічною відповідальністю і відповідаючи сучасним вимогам ринку та кращим світовим практикам КСВ.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження підтверджено, що соціальна відповідальність бізнесу є невід’ємним і стратегічно важливим елементом сучасного корпоративного управління, який забезпечує інтеграцію економічної ефективності з етичними, соціальними та екологічними пріоритетами діяльності підприємства. Реалізація принципів корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) сприяє системному підходу до управління, дозволяє підприємству не лише виконувати свої фінансові та бізнес-цілі, а й активно впливати на соціальне та екологічне середовище, у якому воно функціонує [12].

Впровадження КСВ формує позитивний корпоративний імідж, підвищує рівень лояльності та мотивації персоналу, зміцнює довіру та партнерські відносини з клієнтами, інвесторами та місцевою громадою. Крім того, соціально відповідальна стратегія створює умови для сталого розвитку, підтримує конкурентоспроможність підприємства на ринку, сприяє інноваційному розвитку та забезпечує довгострокову стабільність діяльності. Таким чином, КСВ стає комплексним інструментом, який одночасно інтегрує економічні, соціальні та екологічні аспекти в управлінські процеси та стратегічне планування, забезпечуючи гармонійний та збалансований розвиток підприємства у сучасних умовах.

Дослідження теоретичних аспектів корпоративної соціальної відповідальності (КСВ), у тому числі аналіз праць таких авторів, як М. Портер і М. Крамер, Ф. Карол та І. Філіппова, продемонструвало, що соціальна відповідальність має комплексний і багаторівневий характер, охоплюючи кілька взаємопов’язаних сфер: працівники, громада, екологія, корпоративна культура та внутрішні та зовнішні комунікації підприємства. Виявлено, що ефективне впровадження КСВ вимагає системного підходу, що включає стратегічне планування, формалізацію процесів та політик, визначення чітких і вимірюваних ключових показників ефективності, а також активної взаємодії зі стейкхолдерами на всіх рівнях діяльності компанії [12].

Такий підхід дозволяє забезпечити інтеграцію соціальних та екологічних аспектів у бізнес-процеси, підвищити прозорість та підзвітність підприємства, зміцнити його репутацію і довіру серед клієнтів, партнерів та громади, а також створити передумови для довгострокового сталого розвитку та конкурентоспроможності. Реалізація КСВ стає не лише інструментом управління соціальною відповідальністю, а й стратегічним механізмом досягнення балансу між економічними, соціальними та екологічними цілями підприємства.

Аналіз діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» продемонстрував наявність позитивних практик у сфері соціальної відповідальності, що свідчить про усвідомлення підприємством важливості КСВ та окремих ініціатив щодо підтримки працівників, громади та довкілля. Водночас, дослідження виявило, що їхня реалізація залишається фрагментарною і не охоплює всі стратегічні аспекти соціальної відповідальності через низку факторів. До них належать відсутність системного підходу та інтеграції КСВ у загальну стратегію підприємства, недостатня формалізація політики соціальної відповідальності, відсутність чітких механізмів оцінки ефективності програм, обмежена взаємодія та комунікація з місцевою громадою, партнерами й іншими стейкхолдерами, а також недостатній рівень екологічної активності та ініціатив щодо сталого використання ресурсів [10].

Така ситуація вказує на потребу у комплексному підході до розвитку КСВ, що передбачає систематичне планування, моніторинг і оцінку соціальних та екологічних програм, активне залучення всіх зацікавлених сторін і забезпечення балансу між економічними, соціальними та екологічними пріоритетами, що є необхідною умовою для сталого та конкурентоспроможного розвитку ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ».

На основі проведеного аналізу діяльності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» розроблено комплекс пропозицій щодо вдосконалення системи корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) на підприємстві. Серед ключових заходів передбачено створення офіційної стратегії КСВ, що інтегрується у загальну

стратегію розвитку компанії, призначення відповідального координатора або створення спеціалізованого підрозділу для управління соціальними програмами, а також впровадження системи моніторингу та оцінки ефективності реалізованих ініціатив. Важливим аспектом пропозицій є підвищення прозорості діяльності підприємства та комунікацій із зацікавленими сторонами, розвиток екологічних програм і ініціатив, що сприяють сталому використанню ресурсів і мінімізації негативного впливу на довкілля [16].

Крім того, запропоновано структуровану модель програми КСВ, яка охоплює основні напрями діяльності підприємства: працівники, громада, екологія та комунікації. Модель передбачає регулярний моніторинг ключових показників результативності, оцінку досягнутих результатів і коригування заходів для забезпечення безперервного вдосконалення. Реалізація такої моделі дозволяє системно інтегрувати економічні, соціальні та екологічні пріоритети в діяльність підприємства, підвищує ефективність управління ресурсами, зміцнює репутацію компанії та створює умови для сталого та конкурентоспроможного розвитку ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» у довгостроковій перспективі.

Реалізація комплексної програми корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) на прикладі ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» дозволяє досягти значних економічних, соціальних та репутаційних ефектів. Серед економічних переваг можна виділити зниження витрат на енергію та матеріали на 10–15%, підвищення продуктивності праці завдяки мотивованому та залученому персоналу, а також залучення нових клієнтів, партнерів і інвесторів через покращення іміджу компанії та формування позитивного корпоративного бренду [1].

Соціальний ефект реалізації програми проявляється у підвищенні мотивації та лояльності співробітників, зміцненні корпоративної культури, формуванні більш відкритої та ефективної комунікації всередині колективу, а також у підвищенні довіри та впізнаваності бренду серед місцевої громади.

Крім того, програма КСВ сприяє соціальній стабільності та розвитку регіону, стимулюючи участь компанії у соціальних і екологічних ініціативах, підтримці освітніх та культурних проектів, а також у реалізації екологічно спрямованих заходів. Завдяки такому комплексному підходу підприємство забезпечує гармонійне поєднання економічних, соціальних і екологічних пріоритетів, що є ключовим чинником сталого розвитку, конкурентоспроможності та довгострокової стабільності ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» [12].

Практичне значення проведеної роботи полягає у тому, що запропоновані заходи та рекомендації надають ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ» можливість системно інтегрувати принципи соціальної відповідальності в усі аспекти корпоративного управління. Це сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства, оптимізації бізнес-процесів, зміцненню корпоративної культури та підвищенню мотивації персоналу, а також покращенню взаємодії та комунікації зі стейкхолдерами — клієнтами, партнерами, інвесторами та місцевою громадою. Реалізація запропонованої моделі програми КСВ створює умови для сталого та конкурентоспроможного розвитку підприємства в умовах динамічного та конкурентного ринку, забезпечуючи гармонійне поєднання економічних, соціальних і екологічних пріоритетів [46].

Крім того, запропонована модель може слугувати орієнтиром і практичним прикладом для інших підприємств регіону та галузі, демонструючи ефективні механізми інтеграції соціальної та екологічної відповідальності у бізнес-процеси. Вона підкреслює значення системного підходу до КСВ, моніторингу ключових показників результативності та регулярного коригування заходів для забезпечення безперервного вдосконалення, що дозволяє підприємствам досягати балансу між економічними цілями та потребами суспільства і довкілля. Реалізація таких підходів сприяє формуванню позитивного корпоративного іміджу, зміцненню довіри стейкхолдерів і створенню передумов для довгострокового сталого розвитку бізнесу [15].

Таким чином, соціальна відповідальність підприємства виступає не лише як інструмент підвищення внутрішньої ефективності, оптимізації використання ресурсів та зміцнення конкурентоспроможності на ринку, а й як важливий стратегічний механізм, що дозволяє підприємству активно формувати позитивний вплив на зовнішнє середовище та соціально-економічну екосистему, у якій воно функціонує. Впровадження комплексних програм корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) дозволяє підприємствам забезпечувати інтеграцію економічних, соціальних та екологічних пріоритетів у свою діяльність, досягаючи одночасно кількох цілей [3].

Зокрема, такі програми сприяють підвищенню продуктивності та мотивації персоналу, зміцненню корпоративної культури та створенню ефективної системи внутрішніх комунікацій, що формує залученість і лояльність співробітників. Водночас КСВ сприяє формуванню довіри та підвищенню лояльності серед клієнтів, партнерів та інвесторів, підсилюючи позитивний імідж компанії на ринку та у суспільстві загалом. Крім того, такі програми стимулюють розвиток місцевих громад, підтримку соціальних ініціатив, освітніх і культурних проєктів, а також впровадження екологічних заходів, що сприяє збереженню природних ресурсів і сталому розвитку регіонів [22].

У підсумку, соціальна відповідальність стає комплексним стратегічним інструментом, який дозволяє підприємствам не лише досягати економічних результатів, а й формувати стійку, гармонійну та соціально відповідальну модель розвитку, що забезпечує довгострокову стабільність та конкурентоспроможність на сучасному ринку.

Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) виступає стратегічним інструментом, який дозволяє компаніям поєднати економічні цілі з етичними, соціальними та екологічними пріоритетами. Інтеграція принципів етики, соціальної справедливості та сталого розвитку у процес управлінських рішень формує прозору та підзвітну модель функціонування бізнесу, що базується на довірі та взаємній відповідальності між підприємством і зацікавленими

сторонами. У контексті глобалізації та зростання суспільного запиту на екологічну свідомість і соціальну справедливість, КСВ стає не просто додатковою практикою, а обов'язковою умовою для зміцнення конкурентоспроможності [12].

Компанії, що активно впроваджують КСВ, отримують низку стратегічних переваг: формування позитивної репутації, підвищення лояльності споживачів, поліпшення відносин з працівниками, зменшення ризиків та залучення інвестицій завдяки прозорості та відповідальному ставленню до ресурсів. Крім того, ефективні соціально-екологічні ініціативи сприяють оптимізації внутрішніх процесів, підвищенню інноваційності та формуванню нових напрямів розвитку бізнесу [19].

Таким чином, інтеграція КСВ у систему управління підприємством є багатовимірним процесом, що забезпечує не лише стабільне економічне зростання та підвищення рентабельності, але й створює соціальну та екологічну цінність. Це відповідає сучасним світовим стандартам корпоративного управління, сприяє зміцненню позицій підприємства на ринку та підтримує загальний вектор глобального переходу до моделі сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрушків Б. М., Глінська А. М. Соціальна відповідальність бізнесу: навч. посібник. – Тернопіль: Економічна думка, 2016.
2. Антошко Т. Р., Круш П. В., Тюленєва Ю. В. Впровадження корпоративної соціальної відповідальності на промислових підприємствах: монографія. – Київ: НТУУ «КПІ», 2013.
3. Балацький О. Ф. Соціальна відповідальність у сучасній економіці. – Суми: СумДУ, 2012.
4. Барсукова С. В. Етичні засади соціальної відповідальності бізнесу. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2020.
5. Білик І. М. Корпоративна соціальна відповідальність у системі менеджменту підприємства. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019.
6. Братух В. В. Соціальна відповідальність українського бізнесу в умовах невизначеності. – Київський економічний науковий журнал, 2024.
7. Буряк Р. В., Оваденко В. І. Корпоративна соціальна відповідальність українських аграрних підприємств. – Геополітика України: історія і сучасність, 2021.
8. Васильєва Т. А. Корпоративна соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку підприємства. – Донецьк: ДонНУ, 2014.
9. Гнідіна О. Ю. Корпоративна соціальна відповідальність та її роль у розвитку українських підприємств. – Київ: НТУУ «КПІ», 2013.
10. Гоголя О. П., Кудінова І. П. Соціальна відповідальність бізнесу: монографія. – Ніжин: Лисенко М. М., 2011.
11. Голінач Л. І., Пушкар М. С. Соціальна відповідальність бізнесу: теорія і практика. – Тернопіль: Карт-Бланш, 2018.
12. Гончарова В. І. Соціальна політика підприємства як елемент корпоративної соціальної відповідальності. – Одеса: ОНЕУ, 2021.
13. Гуцало П. М., Поперечний М. М. Соціальна відповідальність бізнесу як основа сталого розвитку підприємств. – Науковий вісник Полісся, 2024.

14. Гусєва О. Ю., Воскобоева О. В., Хлевицька Т. Б. Соціальна відповідальність бізнесу: навч. посібник. – Київ: ДУТ, 2020.
15. Дем'яненко С. І. Корпоративна етика та соціальна відповідальність. – Київ: КНЕУ, 2018.
16. Дейч М. Є., Новікова О. Ф. Соціальна відповідальність в економіці України: діагностика та тенденції. – Донецьк: ІЕП НАН України, 2013.
17. Дерев'янка О. Г. Корпоративна соціальна відповідальність у системі управління підприємством. – Харків: ХНЕУ, 2020.
18. Жмай О. В. Корпоративна соціальна відповідальність: перспективи та можливості серед підприємств малого та середнього бізнесу в Україні. – Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління, 2015.
19. Журавльова І. В. Соціальна відповідальність як чинник підвищення ефективності діяльності підприємств. – Харків: ХНЕУ, 2019.
20. Зайцева І. М. Корпоративна соціальна відповідальність як стратегічний ресурс розвитку. – Київ: КНЕУ, 2016.
21. Іванова Л. М. Соціальна відповідальність бізнесу у системі менеджменту. – Київ: Ліра, 2019.
22. Калюжна Ю. В. Соціальна звітність як інструмент реалізації корпоративної соціальної відповідальності. – Одеса: ОНЕУ, 2020.
23. Кібальник О. Л. Управління розвитком корпоративної соціальної відповідальності. – Львів: ЛНУ, 2021.
24. Ковальчук Н. В. Соціально відповідальний бізнес: стратегічний аспект. – Київ: КНЕУ, 2018.
25. Колот А. М. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку. – Київ: КНЕУ, 2012.
26. Коренівська О. В. Соціальна відповідальність підприємства в умовах сталого розвитку. – Чернігів: ЧНТУ, 2017.
27. Костюк В. І. Етика бізнесу і корпоративна соціальна відповідальність. – Івано-Франківськ: ПНУ ім. В. Стефаника, 2019.

28. Котляревська Л. В. Соціальна відповідальність у системі управління сучасним підприємством. – Запоріжжя: ЗНУ, 2020.
29. Круш П. В. Управління соціальною відповідальністю бізнесу. – Київ: КНЕУ, 2015.
30. Кузьмін О. Є. Корпоративна соціальна відповідальність: сучасні підходи до реалізації. – Львів: НУ «Львівська політехніка», 2022.
31. Лебедев І. В. Корпоративна соціальна відповідальність: модель для України. – Київ: КНЕУ, 2010.
32. Литвин Н. В. Соціальна відповідальність підприємств енергетичної галузі. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2022.
33. Ляшенко В. І. Соціальні інновації в управлінні підприємством. – Дніпро: ДУЕП, 2017.
34. Мороз С., Мейш А., Левченко С. Корпоративна соціальна відповідальність бізнесу в Україні в умовах війни. – Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences, 2023.
35. Насипайко Д. С., Вдовенко А. О. Соціальна відповідальність міжнародного бізнесу. – Київ: КНЕУ, 2022.
36. Ніколаєнко І. В. Етика та соціальна відповідальність бізнесу. – Економічний вісник НТУУ «КПІ», 2025.
37. Орлова М., Бірюченко С., Вікарчук О. Корпоративна соціальна відповідальність в управлінні розвитком підприємства. – Journal of Innovations and Sustainability, 2023.
38. Павленко Р. М. Корпоративна соціальна відповідальність в Україні. – Кропивницький: КНТУ, 2018.
39. Петрашко Л. А. Корпоративна соціальна відповідальність в українській бізнес-практиці. – Міжнародна економічна політика, № 1-2, 2011.
40. Пилипенко І. І. Соціальна політика підприємства як елемент корпоративної культури. – Чернігів: ЧНТУ, 2020.
41. Пучкова С. В. Соціальна відповідальність бізнесу: основні складові та напрями реалізації. – Herald of Khmelnytskyi National University, 2023.

42. Решміділова С. Л. Соціальна відповідальність бізнесу у концепції сталого розвитку соціально-економічних систем. – Ринкова економіка, 2025.
43. Рибак С. О. Корпоративна етика і соціальна відповідальність у менеджменті. – Київ: КНЕУ, 2019.
44. Савченко В. Ф. Соціальна відповідальність у публічному управлінні. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2021.
45. Сметанська І. М. Соціальна відповідальність підприємства як чинник його стійкого розвитку. – Київ: Вид-во «Києво-Могилянська академія», 2024.
46. Соколенко А. П. Корпоративна соціальна відповідальність у стратегії підприємства. – Одеса: ОНЕУ, 2019.
47. Тульчинський Р. І. Корпоративна соціальна відповідальність у контексті цілей сталого розвитку. – Науковий вісник Полісся, 2024.
48. Хаустова В. Є. Управління соціальною відповідальністю підприємства. – Харків: ХНЕУ, 2020.
49. Шегда М. В. Соціальна відповідальність підприємства як конкурентна перевага. – Науковий вісник Полісся, 2015.
50. Штурмак О. О., Каховська О. В. Корпоративна соціальна відповідальність та інновації бізнесу в Україні. – Київ: ДТЕУ, 2024.

ДОДАТКИ

АНКЕТА
ДЛЯ ОПИТУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ
ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»

Мета: визначити рівень обізнаності працівників щодо корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) та оцінити їхню думку про соціальні ініціативи компанії.

Інструкція: дайте відповіді, обравши варіант, який найбільше відповідає вашій думці.

№	Питання	Варіанти відповідей
1	Чи знайомі ви з поняттям «корпоративна соціальна відповідальність»?	Так / Ні / Частково
2	Як ви оцінюєте участь компанії у соціальних ініціативах?	Висока / Середня / Низька
3	Які напрями соціальної діяльності компанії ви вважаєте найважливішими?	Підтримка персоналу / Благодійність / Екологічні проекти / Освітні ініціативи
4	Чи відчуваєте ви турботу компанії про свої умови праці?	Так / Частково / Ні
5	Як, на вашу думку, можна підвищити рівень соціальної відповідальності компанії?	(відкрите запитання)

РЕЗУЛЬТАТИ
опитування працівників щодо соціальної відповідальності
ТОВ “ЕНЕРГОБЮДЖЕТ”

Питання	Варіанти відповіді	% “Так”	% “Ні”	% “Частково”
1. Чи задоволені ви умовами праці на підприємстві?	Так/Ні/Частково	60%	10%	30%
2. Чи відчуваєте ви підтримку та увагу з боку керівництва?	Так/Ні/Частково	50%	20%	30%
3. Чи достатньо підприємство піклується про соціальні ініціативи?	Так/Ні/Частково	40%	30%	30%
4. Чи відомі вам екологічні програми компанії?	Так/Ні/Частково	35%	40%	25%
5. Чи хотіли б ви брати участь у соціальних чи благодійних проєктах підприємства?	Так/Ні/Частково	70%	10%	20%

Візуалізація:

- Кольорові стовпчики: синій — “Так”, червоний — “Ні”, жовтий — “Частково”
- Зручно зробити стовпчикову діаграму у Word або Excel.

Графічна діаграма ефективності КСВ
(до/після впровадження)

Порівняння ключових показників до та після впровадження КСВ

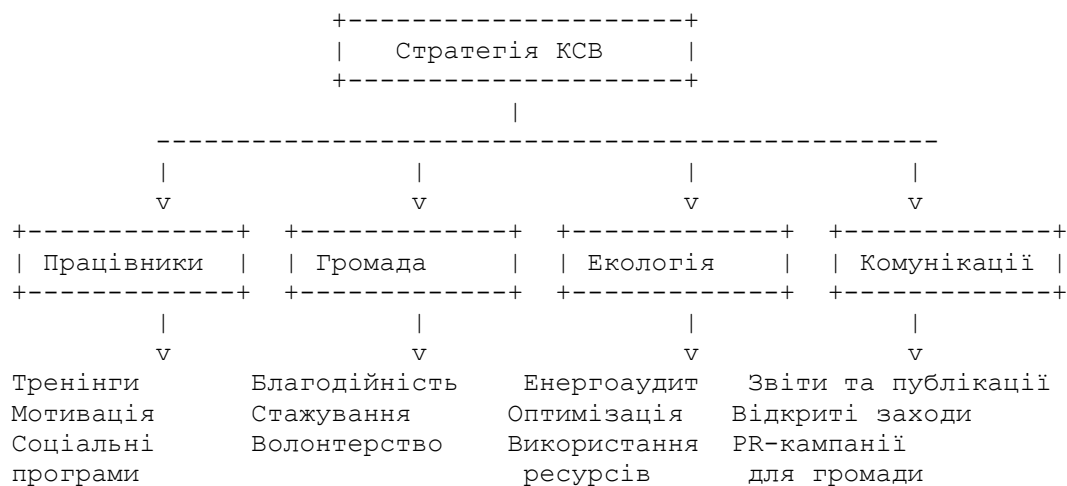
Показник	До впровадження	Після впровадження
Задоволеність персоналу	60%	85%
Плинність персоналу	15%	9%
Іміджевий рейтинг	3,5	4,7
Витрати на електроенергію	3 200 тис. грн	2 720 тис. грн
Кількість благодійних проєктів	2	6

Графік:

- Дві групи стовпців для кожного показника: синій (до), зелений (після)
- Можна зробити у Excel і вставити в Word як кольорову діаграму
- Легко відобразити зростання/зниження показників.

Схема взаємодії підприємства з громадою та екологічними ініціативами

Схема інтеграції соціальних та екологічних програм

Візуалізація у Word:

- Кожен блок можна оформити у кольоровому прямокутнику
- Стрілки покажуть напрямки взаємодії
- Кольори: синій — працівники, зелений — громада, жовтий — екологія, помаранчевий — комунікації

ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ

ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»

ЗА 2023–2025 рр.

Показник	2023 р.	2024 р.	2025 р.	Темп росту, %
Дохід від реалізації, тис. грн	45 800	56 300	63 900	139,5
Чистий прибуток, тис. грн	4 210	6 870	8 230	195,5
Рівень рентабельності, %	9,2	12,2	12,9	—
Фонд оплати праці, тис. грн	11 500	13 200	14 380	125,0
Середня заробітна плата, грн	12 500	13 700	15 600	124,8

ПРОПОЗИЦІЇ
ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ
СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТОВ «ЕНЕРГОБЮДЖЕТ»

Напрямок	Запропоновані заходи	Очікуваний результат
1. Соціальна підтримка персоналу	- Впровадити корпоративну медичного страхування. - Створити фонд підтримки працівників у кризових ситуаціях.	Підвищення лояльності, зниження плинності кадрів.
2. Освітні ініціативи	- Проведення внутрішніх тренінгів з енергоефективності та безпеки праці. - Оплата професійних курсів для молодих спеціалістів.	Розвиток компетенцій персоналу, підвищення продуктивності.
3. Екологічна відповідальність	- Перехід на енергоощадні технології. - Утилізація відходів виробництва за «зеленими стандартами».	Зменшення шкідливого впливу на довкілля, покращення іміджу компанії.
4. Благодійна діяльність	- Участь у регіональних соціальних проєктах. - Підтримка місцевих навчальних закладів.	Підвищення репутаційного капіталу підприємства.